

Siirtolaisuus



Migration

4/1997

*'Twas the night before Christmas
And all through the house
Not a creature was stirring . . .*



Siirtolaisuus – Migration 4/1997

24. vuosikerta / 24th year
ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher:

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
The Institute of Migration
Piispankatu 3, 20500 Turku, Finland
Puh. / Tel. (0)2-2317 536
Fax (0)2-2333 460
Internet: <http://www.utu.fi/erill/instmigr/>

Pohjanmaan aluekeskus
Österbottens regioncenter
Regional Centre of Ostrobothnia
Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki,
Finland
Puh. / Tel. (0)6-4181 275
Fax (0)6-4181 279

Päätoimittaja / Editor-in-Chief:

Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri / Editorial Assistant:

Taimi Sainio

Toimittajat / Editors:

Maija-Liisa Kalhama,
Kalevi Korpela, Jouni Korkiasaari

Toimituskunta / Editorial Board:

Siirtolaisuusinstituutin hallitus
Administrative Board of the
Institute of Migration

Tilaushinta / Subscriptions:

Finland och Skandinavien
60 FIM / vuosi / år
(4 numeroa / nummer)
PSP 800014-70355471
Other countries \$18.00 a year (4 issues)

Vammalan Kirjapaino Oy 1997

Sisältö • Contents

Pääkirjoitus – Editorial

Elli Rissanen ja Heli Heusala
**Opintonsa päättäneiden muuton
ja työllistymisen välinen yhteys
1990-luvun taitteessa**

Antti Koskinen
**Suomalaista seuraelämää New
Yorkissa 1900–1939**

Irene Virtala
**Matti Kurikka – siirtolaiskirjailija
ja feministi**

B. Hass Dellal
**Multicultural Australia:
The Australian Experience**

Timo Österlund
**Pohjanmaan muuttotappio kasva-
nut jyrkästi laman taituttua**

Kirja-arvioinnit • Books

Tiedotuksia • Notices

Kansi: Postikortti Siirtolaisuusinstituutin kokoel-
mista.

Cover: A post-card from the Institute of Migra-
tion collections.

Tutkimus päätöksenteon perustaksi



Valtioneuvosto hyväksyi 16.10.1997 maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen ohjelman, jonka lähtökohdiana on Suomen jäsenyys Euroopan unionissa ja yli rajojen tapahtuvan muuton vilkastuminen.

Maahanmuuttajat nähdään suomalaista yhteiskuntaa rikastuttavana voimavarana. Siksi maahanmuuttoa olisikin syytä edistää maan taloudellisen ja yhteiskunnallisen tilanteen mukaan. EU- ja Schengen-maiden yhteistyöllä pyritään tekemään rajojen yli tapahtuva liikkuminen joustavaksi ja torjumaan laitonta siirtolaisuutta. Suomi ottaa vastaan myös pakolaisia, kuten kansainvälinen vastuumme edellyttää. Vuosittainen pakolaiskiintiö nostetaan vähitellen 1000 henkilöön.

Erityistä huomiota on ohjelmassa kiinnitetty maahanmuuttajien integroitumiseen eli kotoutumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Lähtökohdiana on kielen ja yhteiskunnan tuntemuksen nopea omaksuminen. Samalla maahanmuuttajille annettaisiin myös mahdollisuus vaalia omaa kieltään ja kulttuuriaan. Uutta ajattelua on se, että maahanmuuttajat ja heidän järjestönsä voisivat osallistua itseään koskevien päätösten tekoon hallinnon eri tasoilla. Muodollinen ”kuulemismenettely” on aikansa elänyt.

Tutkimusten mukaan suomalaisten asenteet maahanmuuttajia kohtaan ovat muttuneet aikaisempaa kielteisemmiksi. Tämä on johtunut ennen kaikkea Suomen huonosta työllisyys tilanteesta. Pohjoismaissa, erityisesti Norjassa ja Tanskassa, ulkomaalaisvastaisuudella ratsastavat puolueet ovat saaneet lisääntyvää kannatusta. Oikean tiedon levittämiseksi olisikin tärkeätä käydä avointa keskustelua ulkomaalaisväestöstämme ja tavoitteestamme kohdella maahanmuuttajia yhteiskuntamme tasavertaisina jäseninä. Maahanmuuttajien työllistäminen on avainkysymys, onhan lähes puolet heistä työttömiä. Myönteisten asenteiden edistäjänä kansalaisjär-

jestöillä on merkittävä tehtävä, kuten ohjelmassa korostetaan.

Hyvä suunnittelu ja päätöksenteko edellyttävät luotettavaa tutkimustietoa. Suuri puute ohjelmassa on se, ettei siinä esitetä toimenpiteitä alan tutkimus- ja tilastotoiminnan kehittämiseksi, jotta riittävää ja luotettavaa tietoa olisi käytettävissä päätöksenteon tueksi. Tosin jotkut kappaleet alkavat sanalla ”selvitetään”. Ohjelman luettuaan tutkimuksen edustaja jää kysymään esimerkiksi:

– Kuinka voidaan perustaa etnisiin ryhmiin kohdistuvan syrjinnän ja väkivallan seurantajärjestelmä ilman tutkimusta?

– Kuinka voidaan edistää hyviä etnisiä suhteita, ellei ensin tutkita millaisia ovat toisaalta kanta-väestön ja maahanmuuttajien ja toisaalta maahanmuuttajien keskinäiset suhteet?

– Mistä päättäjät saavat tietoa etnisistä asumiskeskittymistä ja niiden sopivasta suuruudesta, mikä tulisi ottaa huomioon vuokra-asuntojen jakoperusteissa?

– Kuinka voidaan parantaa maahanmuuttajien koulutusta, ellei ensin selvitetä tiedontarvetta ja nykyisiä koulutusmenetelmiä?

Maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen ohjelman 29:lle sivulle olisi voitu sisällyttää maininta tilastoinnin ja tutkimustoiminnan edistämisen tärkeydestä. Toivottavasti tämä näkökulma muistetaan, kun ohjelmaa ryhdytään vähitellen toteuttamaan.

Suomen ulkomaalaisväestö koostuu 80 000 henkilöstä, jotka edustavat 154 eri kansallisuutta. Suomi on muuttumassa monien kulttuurien yhteiskunnaksi. Aluksi se aiheuttaa meille kustannuksia ja kasvukipuja. Hyöty uusista suomalaisista tulee esiin vasta seuraavalla vuosituhanella.

Olavi Koivukangas

Research, the Foundation of Decision-Making

On 16 October 1997 the Government approved an immigration and refugee policy program based on the membership of Finland in the European Union and the increase of movement across the borders.

Immigrants are seen as a source of strength enriching Finnish society. Therefore immigration should be encouraged considering the economic and social situation of the country. Cooperation between EU and Schengen countries attempts to facilitate movement across borders and prevent illegal immigration. Finland receives refugees as our international responsibility requires. The annual quota of refugees is to be raised little by little to 1000 persons.

Special attention in the program is paid to the integration or domesticization of immigrants into Finnish society. The point of departure is the rapid acquisition of the language and familiarity with society. At the same time immigrants are to be given the opportunity of preserving their own language and culture. A new thought is that immigrants and their organisations might participate in the decision-making concerning themselves at the different levels of government. The formal “consultation method” has outlived its time.

According to research Finnish attitudes towards immigrants have become less favorable than formerly. This has arisen above all because of the poor employment situation in Finland. In the Nordic countries, especially in Norway and Denmark, the political parties appealing to opposition to foreigners have gained in popularity. In order to disseminate factual information it would be important to open discussion about our foreign population and about our goals of dealing with immigrants as equal members of society. Immigrant employment is a key question, since nearly half of them are unemployed. Organizations of citizens have an important roll in

furthering positive attitudes, as the program emphasizes.

Good planning and decision-making require dependable research. A great lack in the program is that it does not include action to develop statistics and research in order to provide sufficient and reliable information for decision-making. Some articles indeed begin with the word “clarify”. Upon reading the program the researcher raises such questions as:

– How is it possible to establish a system of surveillance of aggression and discrimination against ethnic groups without research on them?

– How can good ethnic relations be furthered unless there is research on both the relations between the local population and the ethnic groups on one hand and on the relations between ethnic groups on the other?

– From where should decision-makers get information about concentrations of ethnic living areas and their appropriate sizes, which is essential to take into consideration in the distribution of rented housing?

– How can we improve immigrant education unless we first find out what education is needed and what educational resources are available?

It would have been possible to include a mention of the importance of statistical and research work within the 29 pages of the immigrant and refugee policy program. Hopefully this viewpoint will be remembered as little by little the program is implemented.

The foreign population in Finland is made up of 80,000 persons from 154 different nationalities. Finland is becoming a multi-cultural society. In the beginning it will cause costs and growing pains. The usefulness of the new Finns will become apparent only in the coming millenium.

Olavi Koivukangas

Opintonsa päättäneiden muuton ja työllistymisen välinen yhteys 1990-luvun taitteessa



Elli Rissanen ja Heli Heusala

Yhteiskunnallisessa keskustelussa on usein pohdittu opintonsa päättävien työllistymismahdollisuuksia valmistumisensa jälkeen. Tämä on hyvin tärkeä keskusteluaihe myös maamme eri aluetasoilla, sillä koulutettu väestö on merkittävä resurssi alueille. Tässä tutkimuksessa käsitellään noususuhdanteen aikana 1988 ja lamavuonna 1991 opiskelleiden pääsiallista toimintaa seuraavana vuonna, opintojen päättämivuoden lopussa. Artikkelissa selvitetään Oulun läänissä pysyneiden, läänistä muuttaneiden ja lääniin muuttaneiden työllistymistä. Oulun läänin tilannetta verrataan koko maahan ja eräiltä osin Uudenmaan lääniin. Opintonsa päättäneiden työllistymistä tarkastellaan sukupuolen, koulutuksen ja elinkeinoelämän eri sektoreiden mukaan. Tutkimusmateriaalina on käytetty

väestön pääsiallista toimintaa kuvaavaa aineistoa nousukauden vuosilta 1988–89 ja lamakauden vuosilta 1991–92.

Työllistymisessä alueellisia eroja

Oulun läänissä työllisten osuus opintonsa päättäneistä laski nousukaudelta laskukaudelle tultaessa lähes 30 prosenttiyksikköä (kuva 1). Alueelliset erot työllistymisessä ovat olleet suuria. Uudenmaan läänissä töitä saaneiden osuus oli nousukauden aikana yli 13 ja laman aikanakin yli kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin Oulun läänissä. Koko maan keskiarvoon verrattuna työllistyminen Oulun läänissä on ollut hieman heikompaa.

Työttömiksi jääneiden osuus opintonsa päättäneistä kasvoi Oulun läänissä nousukauden reilusta 10 %:sta laman yli 41 %:een. Koko maassa työttömiksi opintonsa päättäneistä jäi nousukauden aikana noin 7 % ja laman aikana 37 %. Laman seu-

rauksena erot opintonsa päättäneiden työttömyydessä siis kasvoivat. Uudenmaan läänissä työttömiä oli nousukaudella melkein yhdeksän ja laman aikana yli 11 prosenttiyksikköä vähemmän kuin Oulun läänissä. Työvoiman ulkopuolella olevien osuus opintonsa päättäneistä oli Oulun läänissä kuitenkin koko maan keskiarvoa ja Uudenmaan lääniä pienempi, etenkin laman aikana. Työvoiman ulkopuolisiksi luetaan mm. kotirouvat, varusmiehet jne.

Koulutuksella merkitystä työnsaannissa

Työllistymistä on tarkasteltu myös koulutustason kautta. Koulutustaso määriteltiin henkilön ennen nykyistä koulutusjaksoa hankitun tutkinnon perusteella. Tarkastelussa on huomioitu työvoimaan kuuluvat henkilöt eli työttömät ja työlliset. Nousukauden aikana parhaiten Oulun läänissä pysyneistä työllistyivät korkeasteen tutkinnon ja heikoimmin perusasteen koulutuksen

Artikkelin ovat kirjoittaneet dosentti Elli Rissanen ja fil.yo. Heli Heusala Oulun yliopiston Kajaanin kehittämiskeskuksen Aluekehitysyksiköstä.

omaavat opintonsa päättäneet (kuva 2A). Perusasteen koulutuksen saaneista, jotka kuuluivat työvoimaan, sai töitä valmistumisen jälkeen noin 84 %. Sukupuolten välisiä eroja ei ilmennyt. Keskiasteen tutkinnon ennen nykyistä koulutusta suorittaneiden naisten työllistymisaste (noin 90 %) oli noin kolme prosenttiyksikköä ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden naisten työllistymisaste (96 %) noin viisi prosenttiyksikköä korkeampi kuin vastaavan koulutustason omaavilla miehillä.

Vaikka työllistymisaste nousukautena oli kaikkien koulutusryhmien kohdalla alhaisempi Oulun läänissä kuin koko maassa, kaivettiin ero koulutustason noustessa. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden naisten työllistyminen olikin jo lähellä maan keskitasoa. Perusasteen koulutuksen omaavien sekä keskiasteen tutkinnon suorittaneiden miesten työllistyminen oli jopa viisi prosenttiyksikköä maan keskitasoa heikompaa.

Laman seurauksena Oulun läänissä pysyneiden ero maan keskiarvoon suurentui etenkin keskiasteen tutkinnon suorittaneiden naisten ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden miesten osalta. Myös koulutusryhmien sekä sukupuolten väliset erot kasvoivat rajusti. Naiset saivat miehiä paremmin töitä ja työllistymisaste kasvoi koulutustason nousun myötä. Korkeakoulututkinnon suorittaneista naisista työllistyi 81 %, mutta miehistä vain 66 %. Keskiasteen tutkinnon suorittaneista naisista taas työllistyi yli puolet ja miehistä hieman alle puolet. Perusasteen koulutuksen saaneista naisista töitä sai 44 % ja miehistä 39 %.

Verrattaessa Oulun läänin tilannetta laman aikana koko maahan, perusasteen koulutuksen saaneiden miesten työllistymisessä ei ollut juuri eroa. Keski- ja korkea-asteen tutkinnon omaavien työllisyysaste oli puolestaan noin seitsemän prosenttiyksikköä maan keskiarvoa alhaisempi. Perus- ja korkeastikoulutettujen naisten työllistymisaste oli pari prosenttiyksikköä koko maan keskiarvoa huonompi, keskiasteen tutkinnon suorittaneet naiset puolestaan työllistyivät kahdeksan prosenttiyksikköä maan keskiarvoa heikommin.

Yhteiskunnalliset palvelut työllistivät laman aikana

Nousukauden aikana työllistyneistä, Oulun läänissä pysyneistä, miehistä neljäsosa sijoittui teollisuuteen. Joka viides työllistynyt sai puolestaan töitä yhteiskunnallisista palveluista. Myös kauppa (14 %) ja rakentaminen (13 %) olivat tärkeitä työllistäjiä. Naisista lähes joka toinen sijoittui yhteiskunnallisiin palveluihin. Kaupan alalta sai töitä joka viides työllistynyt. Seuraavaksi tärkeimpiä työllistäjiä olivat rahoitustoiminta ja teollisuus.

Laman aikana yhteiskunnallisten palveluiden osuus työllistäjänä kasvoi huomattavasti. Miehistä noin 37 % ja naisista yli 58 % sijoittui tälle sektorille. Maa- ja metsätalouden osuus työllistäjänä nousi selvästi molemmilla sukupuolilla muiden alojen osuuden laskiessa tai pysyessä pääpiirteittäin samana. Maa- ja metsätalouden merkitys työllistäjänä on kuitenkin ollut kokonaisu-

udessaan vähäisempi kuin esimerkiksi yhteiskunnallisten palveluiden ja teollisuuden. Kokonaisuutena opintonsa päättäneiden sijoittuminen yhteiskunnallisiin palveluihin on runsaampaa ja rahoitustoimintaan vähäisempää Oulun läänissä kuin maassamme keskimäärin.

Läänistä muuttaneet työllistyneet usein paremmin

Nousukauden aikana opintonsa päättäneiden ja Oulun läänistä muuttaneiden työllisyysaste oli korkeampi kuin läänin jääneillä opintonsa päättäneillä (ks. kuva 2B). Kuitenkin opintonsa päättäneillä on ollut koulutustasosta riippumatta kysyntää niin Oulun läänissä kuin Oulun läänin ulkopuolisilla työmarkkinoilla, mikä ilmenee seuraavasta.

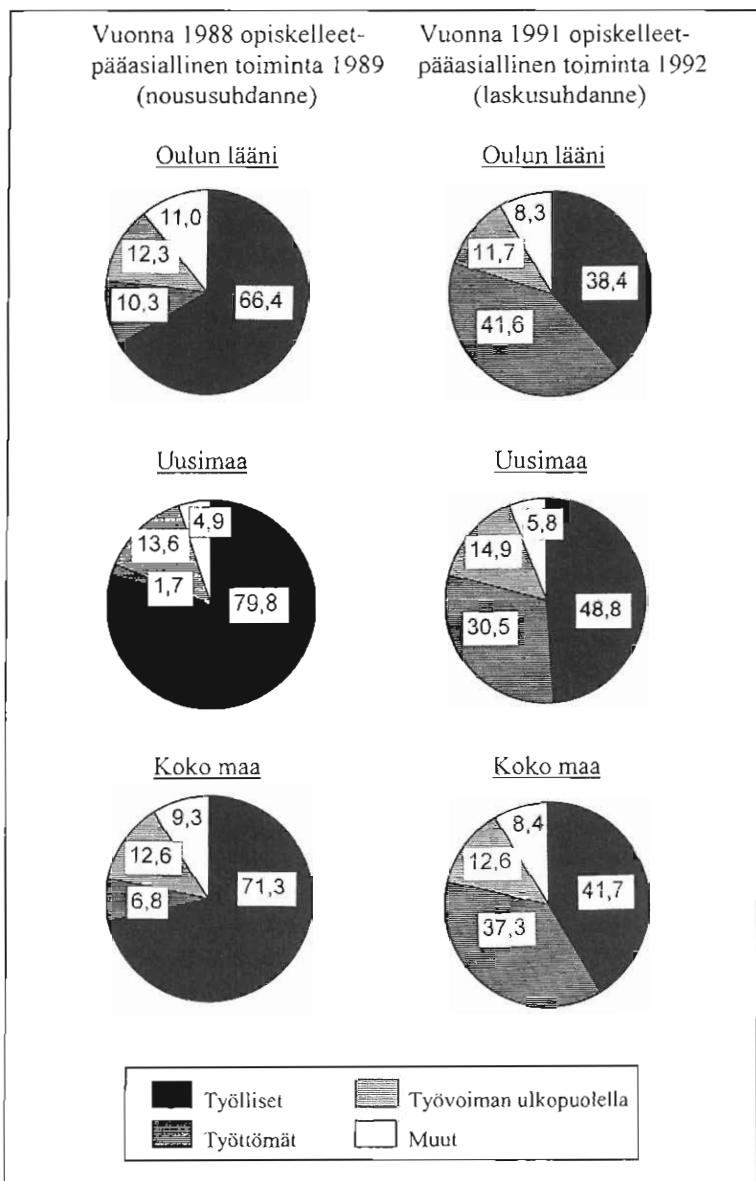
Läänistä muuttaneiden korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden naisten työllisyysaste (97 %) oli nousukauden aikana prosenttiyksikön verran suurempi kuin läänissä pysyneiden naisten. Vastavasti saman koulutuksen omaavien muuttaneiden miesten työllisyysaste (94 %) oli pari prosenttiyksikköä korkeampi kuin läänissä asuvilla.

Suhteellisesti suurin ero työllistymisessä muuttaneiden ja asuinlääniään vaihtamattomien välillä on ollut keskiasteen tutkinnon omaavilla miehillä. Muuton ansiosta heidän työllisyysasteensa (97 %) oli yli kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin läänissä pysyneillä. Naisten kohdalla muutto oli erityisen kannattavaa perusasteen koulutuksen omaavilla: heidän työllisyysas-

teensa (92 %) oli melkein kahdeksan prosenttiyksikköä korkeampi kuin läänissä asuvilla.

Laman aikana muuton merkitys työllistymisessä korostui korkea- ja keskiasteen tutkinnon suorittaneiden kohdalla. Perusasteen tutkinnon suorittaneilla työllistyminen oli kuitenkin heikompa Oulun läänistä muuttaneilla kuin lääniin jääneillä. Korkeakoulutuksen omaavista miehistä, jotka muuttivat, työllistyi 80 %, naisten kohdalla työllistymisaste oli seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi. Oulun lääniin jääneiden, korkeakoulututkinnon omaavien miesten työllistymisaste oli 66 % ja naisten 81 %. Oulun läänistä muuttaneet keskiasteen tutkinnon suorittaneet miehet (65 %) työllistyivät naisia (58 %) paremmin. Lääniin jääneiden opintonsa päättäneiden vastaavat luvut olivat 48 % ja 51 %. Perusasteen tutkinnon omaavista muuttaneista miehistä töitä sai vain joka neljäs, naisista noin 43 %, kun taas Oulun lääniin jääneiden miesten työllistymisaste vastaavan koulutuksen saaneilla oli 40 % ja naisilla 44 %.

Muutto kannatti korkea- ja keskiasteen tutkinnon suorittaneilla huomattavasti useammin laman kuin nousukauden aikana. Korkeasti koulutettujen muuttaneiden miesten työllisyysaste (80 %) laman aikana oli 14 prosenttiyksikköä korkeampi kuin läänissä pysyneillä. Sekä korkea- (88 %) että keskiasteen (58 %) tutkinnon suorittaneilla muuttaneilla naisil-



Kuva 1. Nousu- ja laskusuhdanteen aikana opiskelleiden työmarkkinatilanne opintojen päättämivuoden lopussa Oulun ja Uudenmaan läänissä sekä koko maassa.

la työllisyysaste oli kuusi prosenttiyksikköä korkeampi kuin lääniin jääneillä. Perusasteen koulutuksen omaavien muutto ei sen sijaan ollut yhtä kannattavaa: mie-

hillä työllistymisaste (26 %) oli 13 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin lääniin jääneillä. Naisten kohdalla (43 %) vastaava ero oli prosenttiyksikön verran.

Muuttajien työllistyminen yksipuolistunut laman aikana

Oulun läänistä nousukauden aikana muuttaneiden, opintonsa päättäneiden miesten tärkein työllistäjä oli teollisuus, jonka osuus työllistymisestä oli 30 %. Myös yhteiskunnalliset palvelut (23 %) ja rahoitustoiminta (17 %) olivat merkittäviä työllistäjiä. Opintonsa päättäneistä, Oulun läänistä muuttaneista naisista joka toinen sai töitä yhteiskunnallisista palveluista. Myös kaupan (19 %) ja teollisuuden (12 %) merkitys naisten työllistäjänä oli suuri. Sekä mies- että naispuolisten Oulun läänistä muuttajien kohdalla teollisuuden osuus työllistymisestä olikin suurempi kuin lääniin jääneiden kohdalla. Miehillä myös rahoitustoiminta työllisti selvästi suuremman osan työllisistä kuin Oulun läänissä. Vastaavasti liikenteestä ja rakentamisesta töitä saaneiden osuus oli pienempi.

Laman aikana yhteiskunnallisten palveluiden merkitys työllistäjänä nousi. Ala työllisti Oulun läänistä muuttaneista miehistä 52 % ja naisista 66 %. Lääniin jääneisiin opintonsa päättäneisiin verrattuna osuus oli miehillä viisitoista ja naisilla kahdeksan prosenttiyksikköä suurempi. Miehillä tärkeä työllistäjä oli myös teollisuus: joka viides työllistyneistä sai töitä alalta. Myös kaupan osuus työllistämässä oli merkittävä, miehistä alalta sai töitä 12 % ja naisista 17 %. Miesten kohdalla maa- ja metsätaloudessa sekä rahoitustoiminnassa työskentelevien Oulun läänistä muuttavien muuttajien osuus oli pienempi kuin Oulun läänissä. Nais-

muuttajat taas työskentelivät suhteellisesti lääniin jääneitä vähemmän maa- ja metsätaloudessa sekä teollisuudessa.

Korkeasti koulutetuille muuttajille töitä Oulun läänissä

Nousukauden aikana Oulun lääniin muuttaneista parhaiten työllistyivät korkea-asteen tutkinnon suorittaneet: korkeakoulututkinnon omaavista miehistä töitä sai 94 % ja naisista 95 % (ks. kuva 2C). Alhaisin työllistymisaste oli perusasteen koulutuksen saaneiden kohdalla, naisista työllistyi noin 72 % ja miehistä 84 %. Keskiasteen tutkinnon suorittaneiden työllistymisaste oli sekä miehillä että naisilla noin 92 %.

Oulun lääniin nousukautena muuttaneiden keski- ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneet miehet sekä keskiasteen tutkinnon suorittaneet naiset työllistyivät kolmesta viiteen prosenttiyksikköä läänissä asuvia paremmin. Perusasteen koulutuksen saaneiden naisten työllisyysaste oli peräti 13 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin läänissä jo asuvien. Muiden koulutusryhmien osalta työllisyysaste vastasi läänissä asuvien työllisyysastetta.

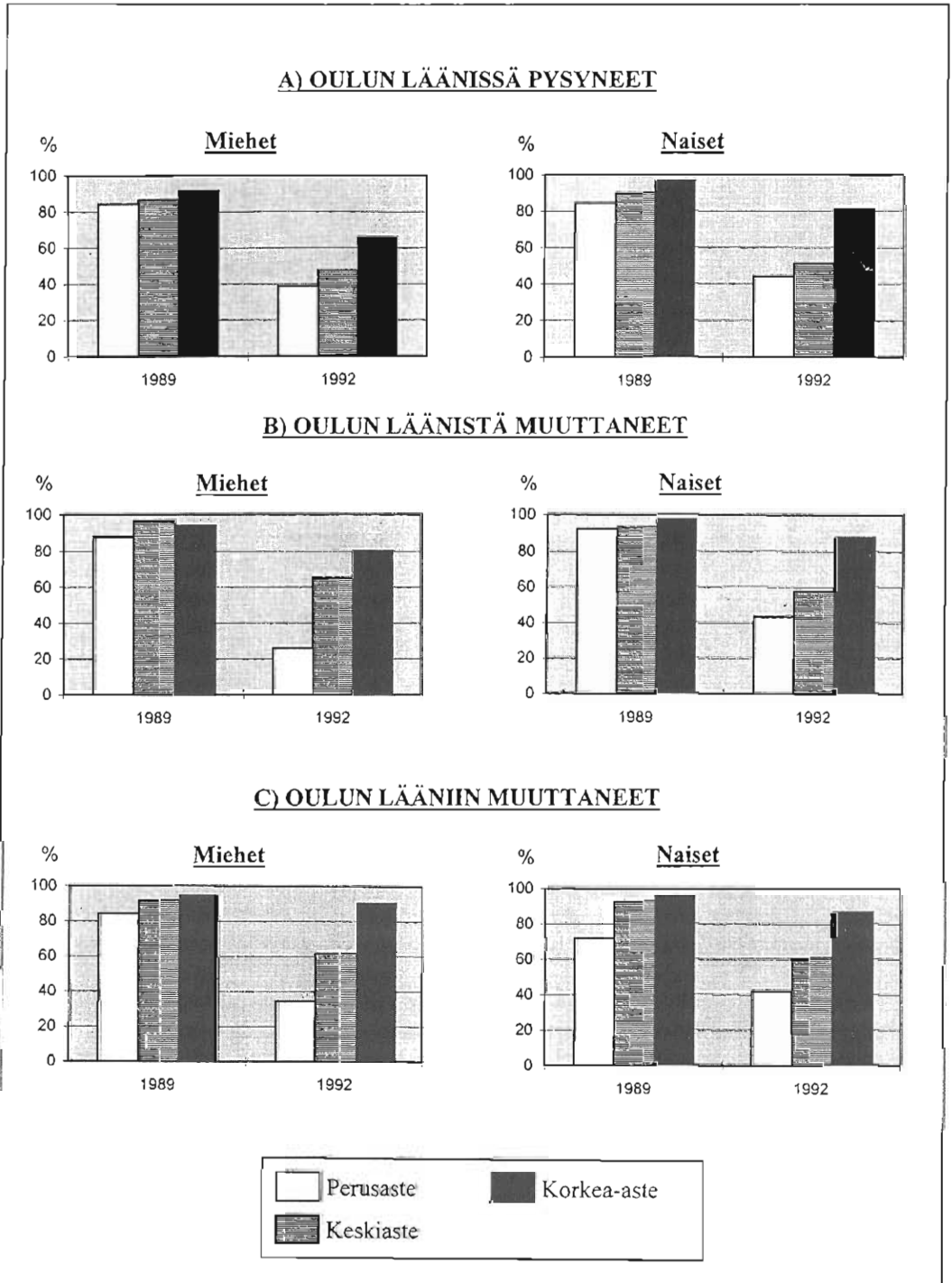
Lamavuosina Oulun lääniin muuttaneiden työllistymisaste laski rajusti etenkin keski- ja perusasteen tutkinnon suorittaneiden kohdalla. Perusasteen koulutuksen saaneilla miehillä työllistymisen oli peräti 50 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin nousukauden aikana. Muiden perus- ja keskiasteen koulutuksen saaneiden ryhmien työllistymisaste oli

laskenut kolmisenkymmentä prosenttiyksikköä. Vähiten oli muuttanut korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden työllistymisaste.

Laman myötä lääniin muuttaneet keski- ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneet työllistyivät entistä paremmin suhteessa läänissä jo asuviin. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden miesten työllisyysaste (90 %) oli 24 prosenttiyksikköä, keskiasteen tutkinnon suorittaneiden miestenkin (62 %) 14 prosenttiyksikköä, parempi kuin läänissä asuvien, vastaavan koulutustason omaavien miesten. Korkeakoulututkinnon suorittaneet naiset työllistyivät (86 %) viisi prosenttiyksikköä, keskiasteen tutkinnon suorittaneet (60 %) yhdeksän prosenttiyksikköä, paremmin kuin läänissä jo asuvat, vastaavan koulutustason omaavat naiset. Ainoastaan perusasteen koulutuksen omaavat Oulun lääniin muuttajat työllistyivät läänissä jo asuvia heikommin. Perusasteen koulutuksen saaneista, lääniin muuttaneista naisista työllistyi 42 % ja miehistä noin 35 %.

Oulun lääniin muuttavien työllistyminen riippuu alasta

Nousukaudella Oulun lääniin muuttavien suurin työllistäjä oli yhteiskunnalliset palvelut. Miehistä sektorilta sai töitä 37 % ja naisista 58 %. Merkittäviä työllistäjiä olivat miehillä myös teollisuus (22 %), rahoitustoiminta (14 %) ja kauppa (13 %). Naisia työllistivät yhteiskunnallisten palveluiden lisäksi myös kauppa (15 %). Muiden alojen osuus jäi alle kymmeneen prosenttiin. Lää-



Kuva 2. Vuosina 1988 (noususuhdanne) ja 1991 (laskusuhdanne) opiskelleiden A) Oulun läänissä pysyneiden, B) Oulun läänistä muuttaneiden ja C) Oulun lääniin muuttaneiden työllisyysaste seuraavan vuoden lopussa koulutusasteen ja sukupuolen mukaan.

nissä jo asuvaan väestöön verrattuna yhteiskunnallisten palveluiden osuus työllistämässä oli muuttajilla huomattavan suuri. Naispuoliset muuttajat sijoittuivat kaupan alalle jo läänissä asuvaa väestöä harvemmin. Rahoitustoiminnasta töitä saaneiden osuus oli suurempi miespuolisilla läänien muuttajilla kuin läänissä asuvilla. Rakentamisesta sekä maa- ja metsätaloudesta töitä saaneiden osuus oli muuttaneilla miehillä pienempi kuin läänissä asuvilla.

Laman aikana Oulun läänin muuttaneilla yhteiskunnallisten palveluiden osuus työllistäjänä nousi merkittävästi, miehillä 64 %:een ja naisilla 66 %:een. Miehillä voimakkaimmin laski kaupan, rahoitustoiminnan sekä rakentamisen osuus työllistämisestä. Naisten työllistyminen väheni eniten teollisuudessa ja kaupassa. Sekä mies- että naispuoliset muuttajat työllistyivät jo läänissä asuvia useammin yhteiskunnallisissa palveluissa. Nousu-

kauden tapaan oli miesten vaikeampaa saada töitä rakentamisen tai rahoitustoiminnan, naisten puolestaan kaupan, alalta kuin läänissä jo asuvien.

Lopuksi

Muuttoliike on kääntynyt 1990-luvulla selvään nousuun. Esimerkiksi läänien välinen muutto vuonna 1995 oli vilkkainta kahteenkymmeneen vuoteen (Aro 1997). Muuttoliike vaikuttaa aina alueiden välisiin tasapainoeroihin. Muutosta hyötyvät tuloalueet, sillä muuttajat ovat yleensä nuoria, korkean koulutustason omaavia henkilöitä. Lähtöalueiden ongelmaksi muodostuvat etenkin demografiset ja taloudelliset tekijät (Keränen et al. 1995).

Alueiden välisessä kilpailussa nousee keskeiseksi tekijäksi alueen inhimillinen resurssi. Alueiden kehitykseen vaikuttaa niiden kyky houkutellessa inhimil-

listä pääomaa ja toisaalta pitää olemassaolevat resurssit alueellaan. Korkeasti koulutettujen muuttoliikkeellä onkin suuri merkitys alueellisen kehityksen kannalta, sillä alueiden kilpailukyky määrittyy tulevaisuudessa yhä enemmän sen kyvystä houkutella erityisosaamista ja pätevyyttä omaavia ihmisiä alueelleen (Heikkilä 1996).

Kirjallisuus:

- Aro, Timo (1997): Muuttoliike keskittyy korkeakoulukaupunkeihin. *Siirtolaisuus-Migration*, 2/1997, 5–11.
- Heikkilä, Elli (1996): Alueellisen kehityksen uusi dynamiikka ja integraatio. In *Koivukangas, Olavi; Korpela, Kalevi; Narjus, Raimo* (eds.): *Suomi Euroopassa – maassamuuton uudet ulottuvuudet*. Muuttoliikesymposium 1995, 148–157. Siirtolaisuusinstituutti. Siirtolaisuustutkimuksia A 18.
- Keränen, Heimo; Krannila, Virpi; Heikkilä, Elli (1995): Kainuun väestön ja työvoiman tulevaisuus. University of Oulu, Research Institute of Northern Finland, Research Reports 130. 133 p.



Hyvää Joulua!

Gud Jul!

Merry Christmas!

Suomalaista seuraelämää New Yorkissa 1900–1939

Antti Koskinen

Yhdistykset – juhlatoiminnan kivijalka

Suomesta muutti siirtolaisena Yhdysvaltoihin 1870–1930 noin 370 000 ihmistä. Vaikka suurin osa näistä siirtolaisista asetui Minnesotaon, Michiganiin, Ohioon ja Dakotoihin, muodostui myös siirtolaisvirran suurimpaan vastaanottajakaupunkiin, New Yorkiin, merkittävä suomalaisasutuksen keskus. New Yorkissa asui parhaimmillaan 1920-luvun alkupuolella jopa yli 20 000 suomalaista, mikä oli suurin suomalaissiirtolaisten keskittymä koko Yhdysvaltain alueella. Silti New Yorkin suomalaiset olivat vain pisara meressä monikulttuurisessa metropolissa amerikkalaisten ja suurten siirtolaisryhmien kuten italialaisten, saksalaisten ja juutalaissiirtolaisten keskellä. New Yorkiin muuttaneet suomalaiset poikkesivat keskimääräisestä siirtolaisaineksestä siinä, että he olivat useammin eteläsuomalaisia ja kaupunkilaisia alkuperältään. Lisäksi New

Yorkin suomalaisten sukupuolijakauma oli naisvaltainen toisin kuin useimmilla muilla suomalaispaikkakunnilla Yhdysvalloissa. Suomalaisasutus keskittyi pääosin Brooklynin ja Harleemiin, joihin alkoi kumpaiseenkin muuttaa suomalaisia 1800-luvun lopulla.

New Yorkin suomalaisyhteisö alkoi kasvaa voimakkaasti 1890-luvulta lähtien. Omien etnisten yhdistysten perustaminen koettiin pian tarpeelliseksi. Ensimmäisenä asialla olivat kirkolliset piirit. Suomalainen pastori Emil Panellius saarnasi jo 1880-luvulla New Yorkissa ja Merimieskirkko perustettiin 1895. New Yorkin suomalaisilla oli uskonnollisen suuntautumisen suhteen valinnanvaraa, sillä kaupungissa toimi jatkuvasti useita suomalaisia seurakuntia, joiden uskonnolliset painotukset vaihtelivat. Edustettuina olivat niin evankelisluterilaiset, vapaakirkolliset, lestadiolaiset, kongregationalistiset kuin helluntailaisetkin. Kirkollisen toiminnan lisäksi suomalaiset perustivat New Yorkiin hyvin runsaasti maallisia yhdistyksiä, joiden toiminnan tavoitteet vaihtelivat laidasta laitaan. Pääjako voidaan kuitenkin tehdä poliittisesti. Suurin osa yhdistyksistä edusti joko

kansallismielisiä oikeistosuomalaisia tai vasemmistoa. Lisäksi vasemmiston yhdistykset jakautuivat näkemuserojen mukaan sosialistisiin, kommunistisiin ja IWW:läisiin (Industrial Workers of the World) yhdistyksiin.

New Yorkin suomalaisten yhdistyksistä suurimpia ja aktiivisimpia olivat 1890 perustettu Imatra-yhdistys (joka aloitti wrightiläisenä työväenyhdistyksenä, mutta muuttui myöhemmin kansallismieliseksi seuraksi), Yhdysvaltain suurin suomalainen sosialistiosasto New Yorkin S.S.O. ja kommunistit. Näiden yhdistysten lisäksi New Yorkissa toimi parhaimmillaan kuusi Kalevan ritarien ja naisten Tupaa ja Majaa. Raittiustyön saralla Raittiusseura Tähti pyöritti monitoimista aktiivista seuratoimintaa. New Yorkin suomalaiset perustivat myös runsaasti erilaisia harrastustoimintaan liittyviä yhdistyksiä, jotka eivät välttämättä olleet aatteellisesti sitoutuneita. Sjansa saivat niin musiikilliset kuin urheiluun liittyvät seurakkin. On myös todettava, että suurten suomalaisyhdistysten siipien suojassa toimi jatkuvasti lukuisia alayhdistyksiä kuten soittoakuntia, näytelmäkerhoja, ompeluseuroja ja urheiluseuroja.

Kirjoitus perustuu FM Antti Koskisen yleisen historian pro graduun Turun yliopistossa.

Juhlien järjestelyt

New Yorkin suomalaisten aatteellisesti ja toimintatavoitteiltaan vaihtelevalla järjestötoiminnalla oli eroavaisuuksien lisäksi myös yhteneviä piirteitä. Niiden tavoitteena oli jäsentensä ja laajemminkin suomalaissiirtolaisten vapaa-ajan toiminnan järjestäminen omien päämääriensä luomassa viitekehityksessä. Eräänä hyvin tärkeänä osa-alueena esille nousi juhlatilaisuuksien järjestäminen. Kaikki New Yorkin suomalaisseurat seurakunnista aina jyrkimmän vasemmiston edustajiin saakka järjestivät aktiivisesti mitä erilaisimpia juhlatilaisuuksia.

Juhlatoiminnan käytännön jär-

jestelyjen kannalta New Yorkin suomalaisilla oli eräitä merkittäviä etuisuuksia. Ensinnäkin tiloja oli saatavilla runsaasti. Suurimmat suomalaisjärjestöt rakensivat tai ostivat toimintaansa varten heti voimien salliessa omat haalit. Keskeisimpiä ja eniten käytettyjä juhlahuoneistoja olivat Imatra-yhdistyksen monikerroksinen haali, sosialistien Työväentalo ja kommunistien Työn tempeli. Jokainen näistä pystyi kerralla vastaanottamaan satoja juhla vieraita ja niissä saatettiin myös järjestää samanaikaisesti useita pienempiä tilaisuuksia. Tiloja vuokrattiin myös pienemmille aatteellisesti samanhenkisille yhdistyksille. Lisäksi New Yorkin

kokoisessa miljoonakaupungissa oli runsaasti tarjolla muitakin tiloja: muiden etnisten ryhmittymien haaleja, ravintoloita ja muita juhlahuoneistoja. Seurakunnilla oli yleensä kirkkorakennustensa yhteydessä ainakin pieni koontumistila. Lisäksi kesäaikaan pidettiin todellisia suurjuhlia kaupungin puistoissa ja urheilustadioneilla.

Juhlatilaisuuksista myös tiedotettiin erittäin hyvin. Ilmoitukset jakautuivat lähinnä kansallismielisen New Yorkin Uutisten, sosialistisen Raivaajan ja kommunistisen Eteenpäin-lehden kesken. Juhlailmoittelu aloitettiin suurjuhlien kohdalla hyvissä ajoin ennen tapahtumaa, ja esim. sato-



New Yorkin suomalaisten juhlissa Imatra-haalilla nautittiin suomalaisjärjestöjen harrastuskerhojen monipuolisesta kulttuuriohjelmasta. (Siirtolaisuusinstituutin kokoelmat)

ja, jopa tuhansia ihmisiä vetävien kesäjuhlien ilmoitukset olivat koko sivun laajuisia. Ilmoittelu oli myös hyvin informatiivista. Yleisö sai tietää tarkan juhlaohjelman, esiintyjät, tarjoilun ja jopa yksittäisten musiikkiesitysten nimet esittäjiineen, säveltäjiineen ja sanoittajiineen. Lisäksi juhlista keskusteltiin lehtien palstoilla etu- ja jälkikäteen hyvin runsaasti. Lehdet ”puffasivat” palstoillaan juhlatapahtumia ja ihmiset kirjoittivat yleisökirjeissä tapahtumien tiimoilta puolesta ja vastaan. Johtuen suomalaisyhteisön poliittisesta jakautumisesta ja lehtien aatteellisesta sitoutumisesta, vastapuolen juhlia usein väheksyttiin ja ajoittain hyvinkin karkeaa kieltä käyttäen arvosteltiin. Erityisen hyvin tämä näkyi vasemmiston vappujuhlien kohdalla. Raivaaja ja Eteenpäin liioittelivat vappujuhlien merkitystä ja mahtavuutta, New Yorkin Uutiset taas esitti asiasta vähäteleviä, kitkeriäkin kommentaareja. Juhlamiseen liittyvän lehtimateriaalin suuri osuus ko. lehdissä osoittaa, kuinka tärkeä osa yhteisön sosiaalista elämää se oli.

Yleisön valikoituminen juhliin ja illanviettoihin ei yleensä ollut ongelma, koska ihmiset tiesivät melko tarkoin etukäteen millaisista juhlista milloinkin oli kyse. Kansallismielisten järjestöjen tilaisuuksiin tuli luonnostaan oikeistolaisesti suuntautunutta väkeä. Juhlien ohjelmisto oli suunniteltu niin, että kovan luokan kommunisti tuskin olisi halunnut mukaan mennäkään. Vasemmiston juhlissa tilanne oli samankaltainen. Toisaalta kevyempien huijen kuten tanssiaisten, naamiaisten ja suosittujen näytelmätilai-

suuksien kohdalla aatteelliset rajat ylittyivät helposti. Viihteen kieli oli yhteistä kaikille. Vasemmiston yhdistykset järjestivät myös jonkin verran jäsenistön sisäisiä illanviettoja, joihin pääsivät vain jäsenmaksun maksaneet sisään. Samoin vasemmiston vappujuhlista, kesäjuhlista ja eräistä muista erityistilaisuuksista pyrittiin tekemään suorastaan velvollisuus proletariaatin edustajille, kuten asia ilmaistiin. Oikeisto noudatti lievempää linjaa, kansallishengen elähdyttämien suomalaisten arveltiin ymmärtävän muutoinkin saapua juhliin.

Juhlatilaisuuksien ajoittaminen tuotti sen sijaan järjestöille jonkin verran päänvaivaa. Arki-iltoina juhlalatkoivat hyvinkin myöhään, yleisesti 20.00–21.30 välillä, ja päättyivät usein vasta pitkälti puolenyön jälkeen. Seikka joka hämmästytti muualta tulleita vieraita. New Yorkin suomalaisia pidettiin ”yöjuoksijoina”. Syynä olivat kuitenkin pitkät matkat eri kaupunginosien välillä sekä pitkät työajat. Varsinkin piikojen työpäivä saattoi usein venyä hyvinkin myöhäiseen. Kesäisiin kenttäjuhlisiin ja yhdistysten tasavuosijuhlisiin varattiin kunnolla aikaa. Ne saattoivat kestää koko viikonlopun perjantaista sunnuntaihin ja ohjelmapaikkoja oli useita.

Suomalaisseurojen juhlatointa oli hyvin organisoitua. Juhlien, pientenkin sellaisten, järjestäminen annettiin yleensä juhlatoimikunnan tehtäväksi. Suurempien tilaisuuksien kohdalla valittiin erityistoimikunta yksittäistä juhlaa järjestämään. Lisäksi vasemmiston järjestöillä toimintaan osallistui useimmiten vielä agit-

sioonitoimikunta, koska tilaisuuksien poliittisesta korrektiudesta ja luokka-aatteen välittymisestä ohjelmiston kautta tuli pitää huolta. On huomattava, että juhla järjestelyt tehtiin suurimaksi osaksi vapaaehtoistyönä, palkallista henkilökuntaa oli hyvin vähän. Itse juhlahuoneistotkin rakennettiin talkootyönä ja osaksi lahjoitusrahoilla. Tämä osoittaa kuinka tärkeäksi etninen järjestötoiminta ja juhlalat sen yhtenä merkittävänä osana koettiin. Siihen haluttiin sitoutua.

Juhlalat olivat suomalaisseuroille myös erittäin tärkeä tulonlähde. Vaikka pääsylippujen hinnat pysyivät melko alhaisina, eikä inflaatiokorotuksistaakaan aina välitetty, toivat juhlalat kuitenkin yhdistysten kassaan jatkuvasti tuloja, joita ilman muu toiminta olisi ollut mahdotonta. Juhlilla kerättiin monesti rahaa myös muihin kuin järjestävien yhdistysten omiin tarpeisiin. Vasemmisto tuki juhlilla puoluetoimintaa. Myös siirtolaisten omia lehtiä avustettiin juhlakeräyksillä. Erittäin merkittäviä summia New Yorkin suomalaisjärjestöt keräsivät auttaakseen vanhaa kotimaataan. Rahaa hankittiin sisällissodan uhreille 1918 jälkitilanteessa. Samoin jo ennen talvisodan syttymistä ja sen aikana kerättiin tuhansia ja taas tuhansia dollareita Suomen auttamiseksi erilaisten juhlatilaisuuksien tuotolla. New Yorkin suomalaiset avustivat samoin menetelmin myös vuoden 1932 suomalaisten olympiajoukkuetta Lake Placidissa, sekä Ylioppilaskunnan laulajien ja Finlandia-kuoron Amerikanmatkoja vuosina 1937 ja 1939. Myös Delawarearen siirtokunnan 300-vuotis-

juhlallisuuksiin ja New Yorkin maailmannäyttelyyn kerättiin rahaa ja tehtiin vapaaehtoistyötä, joka auttoi merkittävästi niiden onnistumista. Pienistä kahvitilaisuuksista, tanssiaisista ja juhla-merkkien myynnistä kertyi huomattava rahallinen apu.

Suomalaisjärjestöjen juhlatilaisuuksiin kutsuttiin myös vieraita. Samanhenkisten järjestöjen edustajat vierailivat vastavuoroisuusperiaatteella toistensa juhlissa. Oikeistolaisilla suomalaisjärjestöillä oli vaikeampaa saada amerikkalaisia edustajia juhliinsa siinä mielessä, että ne olivat aatteellisesti löyhemmin sidoksissa amerikkalaiseen ympäristöönsä kuin vasemmiston järjestöt, jotka saivat helpommin juhliinsa amerikkalaisen aatetoverin. Toisaalta amerikkalaisille oli ”vaarattomampaa” edustajansa lähettäminen kansallismielisten järjestöjen tilaisuuksiin. Suomesta tulleet merkkihenkilöt; urheilijat, näyttelijät, poliitikot, taiteilijat ym. olivat luonnollisesti haluttuja vieraita juhlissa. Vieraiden kutsumisella oli merkitystä paitsi hyvän tahdon eleenä, myös siksi, että vieraille koetettiin osoittaa oman yhdistyksen toiminnan laatua. Erityisesti kesäjuhlat, joille saapui ihmisiä kaukaakin, olivat todellinen näytön paikka, jossa järjestävien seurojen taidot punnittiin.

Suomalainen juhlakalenteri

New Yorkin suomalaisten juhlakalenteri oli hyvin rikas ja monipuolinen. Perustan sille loivat yhdistysten ja niiden alaosastojen pienimuotoiset illanvietot. Tans-

siaisissa, kahvitilaisuuksissa ja ohjelmallisissa iltamissa luotiin mahdollisuuksia suuremmille juhlille. Niissä ihmiset tutustuivat toisiinsa ja saivat harjoitusta ohjelmien esittämiseen ja käytännön juhla järjestelyjen toteuttamiseen isommassa mittakaavassa. Ne olivat myös yhteisön kiinteyden ja toimivuuden kannalta erittäin tärkeitä. Yhteenkuuluvuuden tunne ja sitoutuneisuus tavoitteisiin sai konkreettista pohjaa niiden kautta. New Yorkin suomalaisyhteisön kukoistuksen aikana 1920-luvun alkupuolella juhlatarjonta oli niin moninaista, että samalle päivämäärälle saattoi osua litkaakin juhlia. Kun samaan aikaan oli tarjolla useita samankaltaisia tilaisuuksia, syntyi haitallista kilpailua osanottajista. Erityisesti vasemmiston kolme erimielistä ryhmää IWW, kommunistit ja sosialistit kilpailivat osittain samasta yleisöstä huvitilaisuuksien suhteen. Tällä oli tietenkin positiivistakin merkitystä. Olimista valita, mutta toisaalta runsas tarjonta nakersi taloudellista pohjaa toiminnalta. Huvitilaisuuksia rakennettiin paljolti jonkin nimikkeen ympärille. Esimerkiksi tansseja järjestettiin teemojen mukaan: himmeän valon tanssit, kuutamotanssit, naamiotanssit, elonkorjuutanssit, kesäleskien tanssit jne.

New Yorkin suomalaisten juhlakalenteriin kuului niin ikään suomalaista ja amerikkalaista alkuperää olevia juhlatilaisuuksia ja kansainvälisesti vietettyjä vuotuisjuhlia. Kaikki New Yorkin suomalaisjärjestöt osallistuivat kukin omalla tavallaan sellaisten juhlien kuin uuden vuoden ja joulun viettoon. Näitä juhlittiin py-

syväisluonteisesti vuodesta toiseen. Joululla oli suuri merkitys siirtolaisille. Se toi mieleen lapsuuden joulut Suomessa ja sai erityisesti kansallismielisten suomalaisten keskuudessa runsaasti nostalgisia piirteitä. Joulusta koetettiin tehdä vanhan kotimaan joulujen kaltainen perinneruokineen ja muine tuttuine piirteineen. Haaleilla kävi 24.12. joulupukki, eikä Santa Claus saapunut savupiipusta amerikkalaiseen tapaan. Sosialistinen joulu haluttiin ainakin virallisesti irrottaa uskonnollisista juuristaan ja antaa joululle toisia merkityksiä. Yhteistä eri näkökantojen edustajille oli, että lapsia haluttiin erityisesti muistaa jouluna. Joulu oli lasten juhla niin kommunisteille kuin seurakuntalaisillekin.

Muita tärkeitä juhlapäiviä New Yorkin suomalaisille olivat vappu, juhannus, äitienpäivä, Suomen itsenäisyyspäivä ja naistenpäivä. Näiden juhlien kohdalla oli kuitenkin ryhmäkohtaisia eroja. Naistenpäivä oli lähinnä vasemmiston juhlapäivä ja sen vietto yhdistettiin voimakkaasti poliittiseen toimintaan. Suomalaisiirtolaisten enemmistö New Yorkissa oli naisia, joten painotus on ymmärrettävä. Vappu, vasemmiston vuotuinen pääjuhla sai myös New Yorkin suomalaiset liikkeelle. Raivaaja ja Eteenpäin-lehti hehkuttivat jo paljon etukäteen vapun merkityksestä, mutta vaikka suomalainen vasemmisto osallistuikin marsseille, oli se lopulta melko näkymätön massojen keskellä. Esimerkiksi 1916, jolloin New Yorkin vappumarsseille osallistui noin 100 000 ihmistä oli suomalaisia mukana noin 800. Kuvaavaa on, että suomalai-



Juhannuksen Suomi-juhlat Central Parkissa olivat kesän suurin tapahtuma. Kuva vuodelta 1935. (Siirtolaisuusinstituutin kokoelmat)

set vetäytyivät illan tullen omille haaleilleen vapunjuhlintaan päivän kansainvälisyydestä huolimatta. Myös kansallismieliset järjestöt juhlivat vappua, mutta se oli niille lähinnä keväinen karnevaalipäivä. Äitienpäivää New Yorkin suomalaisjärjestöt juhlivat hillitysti. Siihen ei yhdistetty juuri politiikkaa tai muuta aatteellista toimintaa. Päivää juhlittiin lasten esittämin lauluin, näytelmin ja runoin.

Juhannus oli kansallismielisille suomalaisille kesäinen pääjuhla, jota kokoonnuttiin juhlimaan todella suurin joukoin. Juhannus samoin kuin joulukin aiheutti suomalaisissa voimakkaita kaipausten tunteita kotimaata kohtaan. Esimerkiksi työväenyhdistys Imatra piti jo 1894 juhannus-

juhlat, jotka kokosivat 400 ihmistä yhteen. Tämä oli paljon, kun ottaa huomioon, että yhdistyksen jäsenmäärä tuolloin oli vain joitakin kymmeniä ja suomalaisyhteisö oli muutoinkin pieni. Juhannus oli nimenomaan suomalaisuuden juhla ja sillä oli erityisesti ennen Suomen itsenäisyyttä tietynlainen kansallispäivän asema. Ehkä osin tästä johtuen se ei koskaan saavuttanut vasemmistosuomalaisten keskuudessa suurta suosiota. He viettivät kyllä samoihin aikoihin kesäisiä juhlia, mutta juhannusteemaa ei niissä juuri korostettu.

Kesäiset kenttäjuhlat olivat joka tapauksessa suomalaisille vuoden tärkeimpiä tapahtumia. Ne olivat näytön paikka, niissä mitattiin järjestöjen toiminnan

taso. Ne olivat suuritöisiä, paljon ennakovalmistelua vaativia. Ohjelmistoon ja toteutukseen satsattiin paljon. Järjestöjen näytelmäkerhot, soitto-kunnat ja urheiluseurat panivat parastaan esittäen sitä, mitä talven aikana oli harjoiteltu. Parhaimmillaan kenttäjuhlat keräsivät tuhansia ihmisiä. Esimerkiksi 1937 kansallismielisten järjestöjen organisoimassa yhteisessä juhannusjuhlassa Central Parkissa oli 8000 osanottajaa.

Suomen itsenäisyys ja sitä seurannut sisällissota jakoi myös amerikansiirtolaiset jyrkästi kahtia. Tämä näkyi myös juhlinnassa. New Yorkissa vietettiin jo 1919 Suomen itsenäisyyspäivää hartaissa tunnelmissa. Itsenäisyys merkitsi siirtosuomalaisille todel-

lista statuksen nousua. Nyt oli jotain konkreettista, johon kansallistunne saatettiin kiinnittää. Toisaalta vasemmisto vietti erityisesti 1920-luvulla vastapainoksi luokkasotajuhlia, Leninjuhlia ja vallankumousjuhlia. Varsinkin sosialistit lievensivät asennettaan vähitellen. Talvisodan sytyttyä 1939 kaikki muut paitsi New Yorkin suomalaiset kommunistit olivat yksissä tuumin juhlimassa Suomen itsenäisyyttä. Suomalaisista merkkimiehistä eniten huomiota saivat Kivi ja Lönnrot. Erityisesti kansallismielisille suomalaisille he olivat juhlimisen arvoisia sankareita, mutta kuumimpien poliittisten taistojen mentyä ohi, heräsi vasemmistosuomalaistenkin kiinnostus heitä kohtaan entistä enemmän. Ainoastaan jyrkimmän linjan kommunistit pysyivät penseinä heitä kohtaan. Lönnrotia ei henkilönä juhlittu, mutta Kalevalan-päivä oli pysyvä. Sen juhlimisen aloittivat Kalevaiset jo 1800-luvun lopussa. Suomalaisista suurmiehistä Runeberg jäi vähemmälle huomiolle. Häntä juhlittiin 1900-luvun alun New Yorkissa ja hänen arvonsa tunnustettiin, mutta hän jäi silti enemmän ruotsinsuomalaisten siirtolaisten sankariksi.

Amerikkalaisia juhlia New Yorkin suomalaisjärjestöt viettivät valikoiden. Yllättävää on, että Yhdysvaltain itsenäisyyspäivää 4.7. ei juurikaan järjestätasolla juhlustettu. Näin ei ollut kaikilla suomalaisten asuttamilla paikoilla. New York teki siis poikkeuksen. Sen sijaan kiitospäivää ja Halloweenia juhlittiin suomalaisten keskuudessa. Kiitospäivän juhlintaan osallistui myös vasemmisto, vaikka juhla olikin uskon-

nollissävytteinen. Sen sisältö vain muunnettiin sosialistisiin ajatuksiin sopivaksi ja uskonnolliset merkitykset jätettiin takalalle. Halloween otettiin suomalaisten juhlakalenteriin 1920-luvulla. Se veti erityisesti nuorempaa väkeä ja toimi siten sillanrakentajana nuoremman polven ja suomalaisjärjestöjen välillä. Juhlaperinne poikkesi eräiltä muiltakin osin. Esimerkiksi laskiaisen vietto oli vähäistä, vaikka esim. Palon alueella Yhdysvalloissa siitä muodostui todellinen kansanjuhla, johon ottivat suomalaisten lisäksi osaa muutkin. Samoin pääsiäistä vietettiin lähinnä vain kirkollisena juhlanä, vaikka sillä Suomessa oli voimakkaat kansanperinnejuuret.

Ohjelmaa joka makuun

New Yorkin suomalaisten iltoimien ja suurempienkin tilaisuu-

sien ohjelmarungon muodosti seurojen omin voimin tuottama ohjelma. Eri harrastuskerhojen jäsenet saivat aina tilaisuutensa esiintymiseen. Näytelmäkerhot ja soittokunnat sekä kuorot kuuluivat juhlien vakioesiintyjiin. Ohjelmatarjonta oli ja pysyi vuosisadan alusta aina 1930-luvun lopulle pääosiltaan suomalaisena ja suomenkielisenä. Konservatiivisimpia olivat tässä suhteessa kansallismieliset suomalaiset. Heidän juhlaohjelmistonsa painottui eniten suomenmieliseen ja -kieliseen, kalevalahenkiseen kulttuuristaan. Vasemmiston järjestöt sen sijaan antoivat enemmän myöten englanninkielelle ja amerikkalaiselle kulttuurille. Seurakunnat säilyttivät suomalaiset tapansa ja juurensa hyvin, mutta nekin joutuivat ottamaan englanninkielistä toimintaa ohjelmaansa toisen ja kolmannen polven siirtolaisten vuoksi.

New Yorkin suomalaisjärjestöt



Suomalaiset olivat hyvin innostuneita teatteriharrastukseen ja uskalsivat ryhtyä vaativiinkin esityksiin. New Yorkin Työväentalon näyttämöllä esitettiin mm. operettia "Iloinen leski". (Siirtolaisuusinstituutin kokoelmat)

olivat kekseliäitä yhdistellessään amerikkalaista ja suomalaista juhlaperinnettä. Vaikutteita ympäröivästä kulttuurista otettiin valikoiden. Esimerkiksi 1920-luvulta lähtien Vaudeville-iltamat olivat hyvin suosittuja. Idea laimattiin, mutta juhlaohjelmat sovellettiin suomalaiseen makuun sopiviksi. Samoin Halloweenin vietossa yhdistettiin suomalaista kekriperinnettä lauluineen ja syöminkeineen amerikkalaiseen juhlatapaan. New Yorkin suomalaisten Halloweenissa yhdistyivät niin ikään juhlan muinaiskeltiläinen ja muinaissuomalainen vainajienpalvontaperinne sovitettuna urbaaniin amerikkalaiseen ympäristöön. Suomalaisissa iltamissa esiintyi silloin tällöin myös muiden siirtolaisryhmien esiintyjä. Vasemmistojärjestöjen juhlissa tämä oli näkyvämpää, koska ne järjestivät tilaisuuksia yhteistoiminnassa muiden etnisten vasemmistojärjestöjen kanssa. Myös muoti-ilmiöistä oltiin tietoisia. Jazz-musiikki saapui suomalaisten huvitilaisuuksiin 1920-luvulla samaan aikaan kuin sen suosio muutenkin lisääntyi Yhdysvalloissa.

Sovun hierontaa

New Yorkin suomalaisyhteisölle oli leimallista heti sen muotoutumisesta lähtien voimakas aatteellinen jakautuminen. Pääasiallinen jako oli kansallismielisen oikeiston ja vasemmiston kesken. Lisäksi vasemmisto jakautui nopeasti eri ryhmittymiin, joiden välillä ei juuri ollut yhteisymmärrystä. Lisäksi niin oikeiston kuin vasemmistonkin järjestöjen sisäl-

lä käytiin ajoittain kiivasta köydenvetoa toiminnan suunnasta ja sisällöstä. Näkemyksiä oli laidasta laitaan. Amerikkasuomalaisen vasemmiston ja Suomen suhteet olivat ongelmalliset ja vihamieliset alusta alkaen, ja Suomen sisällissota jyrkensi vielä voimakkaasti vastakkainasettelua. Myös uskonnollisesti suomalaiset olivat hajanaisia.

Sovintoa eri ryhmien välillä yritettiin ajoittain rakentaa, mutta kiistat jäivät ratkaisemattomiksi. Syynä olivat paitsi aatteelliset eroavaisuudet, myös henkilöiden väliset ristiriidat. Yhteishenki kuitenkin parani 1930-luvulla, jolloin Suomesta saapui Yhdysvaltoihin useita merkittäviä vierailijoita: vuoden 1932 talviolympialaisten Suomen joukkue, 1937 YL:n kuoro, 1939 Finlandia-kuoro. Lisäksi vuonna 1938 pidettiin Delawaren siirtokunnan 300-vuotisjuhlat ja 1939 New Yorkin maailmannäyttely. Näissä kaikissa tapahtumissa New Yorkin suomalaisilla järjestöillä oli erittäin keskeinen osuus. New Yorkin suomalaiset avustivat kyseisiä tapahtumia rahallisesti ja vapaaehtoistyöllä, majoittivat suomalaisia vierailijoita ja järjestivät heidän kunniaakseen juhlia ja vastaanottoja.

Varsinkin Delaware-juhlat ja maailmannäyttely olivat niin suurisuuntaisia operaatioita, että järjestöt joutuivat kokoamaan voimansa ja tekemään yhteistyötä yli aatteellisten rajojen sekä olemaan yhteydessä suomalaiseen osapuoleen. Tällä oli hyvin tärkeä merkitys New Yorkin suomalaisyhteisön keskinäisen yhteisymmärryksen kasvun kannalta, mutta se myös lähensi Suomea ja ameri-

kansuomalaisia. Kummankin osapuolen arvonnanto toisiaan kohtaan syveni huomattavasti. Kaikkia ristiriitoja ei silti saatu sovitettua. Yhteistyö ontui edelleen New Yorkin suomalaisten kesken. Vasemmiston ja oikeiston keskinäinen kiulu pysyi lopultaikin ylittämättömänä. Kansallismieliset ja sosialistit kuroivat erimielisyyksiä umpeen melko paljon, mikä näkyi talvisodan syytyessä Suomen avustustyössä yhteen hiileen puhaltamisena. Kommunistit kuitenkin jäivät pääosin oppositioon tässäkin vaiheessa.

New Yorkin suomalaisten juhlatoiminnan tarkastelu paljastaa myös hyvin yhteisön vähittäisen assimiloitumisprosessin vaikutukset ja erityisesti ristiriidan vanhempien siirtolaisten ja nuoremman polven välillä. Suomalaisuuden kuihtumista pelättiin jo 1900-luvun alussa, mutta todelliseksi ongelmaksi se muodostui 1930-luvulla. Asia tulee hyvin esille New Yorkin Uutisten, Rai-vaajan ja Eteenpäin-lehden sivuilta. Lehdistä pohdittiin jatkuvasti keinoja nuorison kiinnostuksen ylläpitämiseksi suomalaisia sukujuuriaan kohtaan. Syyllisiä seuratoiminnan kutistumiseen etsittiin niin seurojen sisältä kuin ulkoakin. Yhteiseksi nimittäjäksi tuli useimmiten juhlien liiallinen keventyminen. Tanssia ja huvitusta katsottiin olevan toiminnassa ylen määrin. Tilannetta haluttiin korjata suomalaisia arvoja korostamalla. Oireet havaittiin, mutta itse syy, etenevä sulautuminen amerikkalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan oli hyvin vaikeaa hyväksyä ja tunnustaa.

Matti Kurikka – siirtolaiskirjailija ja feministi



Irene Virtala

Matti Kurikka (1863–1915) on Suomen siirtolaisuuden historian merkittävimpiä henkilöitä, moninkertainen siirtolainen, jonka elämänkaari ulottuu kolmelle eri mantereelle. Kurikan siirtolaistaival alkoi jo yhdeksänvuotiaana, jolloin hänet lähetettiin syntymäkodistaan Inkerinmaan Tuutarista Helsingin Suomalaiseen Alkeisopistoon 1872. Suomalaisyyntyiset vanhemmat halusivat lapselleen suomalaisen koulutuksen. Venäläistäustansa aiheuttaman koulukiusaamisen Kurikka voitti nopeasti, tuli ylioppilaaksi 1881 ja taisteli pian suomalaisuuden puolesta radikaalien piirissä Savo-Karjalaisessa osakunnassa.

Vuoden pituinen ulkomaanmatka Tanskaan ja Saksaan merkitsi Kurikalle sosialististen aatteiden juurtumista. *Viipurin Sanomien* 1888–1894 ja *Työmiehen* 1896–1899 toimittajakausien päätyttyä Kurikka ryhtyi organi-

Irene Virtala, FT Tukholman yliopistosta, oli vuonna 1996 Yhdysvalloissa Cornellin yliopiston vierailevana tutkijana ja tekee parhaillaan tutkimusta Matti Kurikan kirjallisesta tuotannosta feministisestä näkökulmasta.

soimaan Australian siirtolaisuutta ja suuntasi sinne vuonna 1899 siirtolahanketta toteuttamaan. Runsaan vuoden epäonnen ja vastustusten jälkeen hän siirtyi suomalaisten kaivosmiesten kutsusta Kanadaan rakentamaan uutta utooppista siirtokuntaa. Sointulan siirtola (*Kalevan Kansa Colonisation Company Limited*) pysyi koossa alkuperäisenä vuosina 1901–1905. Osuuskunnan haaksirikkouduttua Kurikka palasi Suomeen *Elämä*-lehden päätoimittajaksi 1905–1907. Tilapäisen Suomen kauden jälkeen Kurikka siirtyi takaisin Pohjois-Amerikkaan 1908, *New Yorkin Uutisten* toimittajaksi, jona hän toimi elämänsä loppuun asti.

Historiantutkijat¹ ovat kartoittaneet Kurikan kirjavia elämänavaiheita eri mantereilla. Kirjallisuudentutkimuksessa Kurikka on mainittu työläiskirjailijoiden yhteydessä (Laitinen 1981:293), emigranttikirjailijana (Palmgren 1966 I, vi) sekä aatepoliittisena journalistina (Palmgren 1966:67–88). Tähänastisen tutkimuksen painottamat työväenliikkeen dramaattiset alkuvaiheet sekä siirtolaisuuden periferia ovat jättäneet Kurikan kirjallisen sanoman varjoon. Silti tämän siirtolais-intel-

lektuellin tuoma kirjallinen kulttuuriantti on yllättävän runsas ja kiintoisa, etenkin naistutkimuksen historian perspektiivistä.

Siirtolaiskuvausta ja tendenssinäytelmää

Eniten suosiota sai ensimmäinen siirtolais-kansallinen näytelmä *Viimeinen ponnistus* (1884). Otsikko viittaa inkerinsuomalaisten talonpoikien vapautumisprosessiin, jossa kuvataan venäläisen aateliston viimeistä yritystä maanorjuuden lakkauttamisen estämiseksi 1861. Inkerinsuomalaisten kuvaus oli uusi, erikoinen ja rikastuttava kulttuurillisä kotimaiseen näyttämötaiteeseen. Kurikalle aihe oli omakohtainen. Hänen esivanhempansa olivat siirtyneet Suomesta Inkerinmaalle 1690-luvulla. Vanhemmat olivat vauraita talollisia ja harrastivat suomalais-kansallisia perinteitä. *Viimeinen ponnistus* antaa vivahteikkaan kuvan Matti Kurikan erikoisesta siirtolaistaustasta. Näytelmä on monitasoinen; kansalliset ja yhteiskunnalliset vastakohtat näyttäytyvät eri sosiaalisilla kentillä. Näytelmä sai osakseen ihastusta, se keräsi Suo-

malaisen Teatterin katsomot viidesti täyteen. Kappaleesta tuli työväenteattereiden suosikki, ja Kurikasta enteiltiin lupaavaa kirjailijaa.

Tendenssinäytelmät *Aili* (1887) ja *Äärimmäisessä talossa* (1889) puolustavat naisasiaa. Harva suomalainen mies on omistautunut yhtä innokkaasti naisasialle kuin Kurikka. Naisasia tuli hänelle läheiseksi jo opiskeluvuosina, jolloin Suomalaisessa Teatterissa meneillään olevat Minna Canthin näytelmät kiinnostivat enemmän kuin filosofisen tiedekunnan opinnot. Kurikasta tuli pian Canthin kirjallisen salongin jäsen. Voi sanoa, että nuori Kurikka kehittyi avartuneen naistietoisuuden ilmapiirissä, josta hänen tuotantonsa jäi koko elämän ajaksi intensiivinen naisasian puolustus ja melkein paradoksaalinen oman sukupuolensa kritiikki.

Aili julkaistiin sopivasti Gustaf af Geijerstamin Helsingissä pitämien luentojen aiheuttaman jupakan päätteeksi 1887, ikään kuin avauksena relatiivisen seksuaalimoraalin suuntaan. Kurikan edustama vapaamielisyys oli vielä ajallensa liian rohkeaa, vain pienen radikaalin eliitin kannattamaa. Kriitikot kauhistuivat ja onnistuivat nykypäivän lukijalle hyvin miedosta tekstistä löytämään pahentavaa esimerkkiä (*Laatokka* 13.12.1887, *Åbo Tidning* 18.11.1887). *Aili* sai tunnustusta vasta parikymmentä vuotta jälkeenpäin teatterinäyttämöllä (*Kansan Lehti* 20.3.1906), ja se hyväksyttiin kirjallisuudenhistoriaan Minna Canthin tendenssinäytelmien voimallisena jatkeena.

Äärimmäisessä talossa kohdistui sosiaalisiin epäkohtiin, etupäässä työläisluokan tyttöjen elatus- ja koulutuskysymyksiin. Kärjistynyt sosiaalinen sanoma ei satuttanut aikansa suomalaisia kriitikoita eikä näytelmä päässyt teatterin ohjelmistoon. Sensijaan Amerikan suomalaisissa teattereissa sitä esitettiin myöhemmin innokkaasti².

Siirtolaislehtien ohjelmasta

Tendenssinäytelmien ohella lyhyehköistä filosofisista teoksista ja varsinkin journalismista muodostui sopiva kanava Kurikan tyylille ja temperamenttiselle mielenlaadulle. Sekä siirtolais- että naisasiatemat jatkuivat kanadalais-suomalaisessa *Aika*-lehdessä. Lehden varhaiset numerot eivät ole säilyneet, joten varsinaista ohjelmaa³ ei voi mistään tarkistaa. Artikkelien sisällön perusteella voi kuitenkin melko varmasti todeta, että naisen vapautuksen ideologia on ollut ensimmäisiä tavoitteita.

Ajan hengen välitystä ja Kurikan vaikutusta saattaa ilmetä myös samanaikaisen australiansuomalaisten *Erakko*-seuran kuu-kausittain ilmestyneessä, käsikirjoitetussa *Orpo*-lehden ohjelmistossa, jossa (18.1.1903) mainitaan naisasian edistäminen yhtenä tärkeimmistä tavoitteista.

Kurikan onni oli, että hän Kanadan vapaassa maassa, kaukana kotimaan tsaarinvallan sensuurista ja muista esteistä pystyi muovaamaan *Aika*-lehden pääasiallisesti oman ideologiansa äänitorveksi. *Aili*-näytelmän relatiivisen seksuaalimoraalin puolustus jat-

kui *Ajan* palstoilla. Avioliittoteoria ei ollut enää Kurikalle yhteiskunnallinen seksuaalimoraaliky-symys, vaan hän osoittaa ongelman kytkeytyvän syvempään uskonnollis-kirkolliseen perinteeseen. Teoreettisten avioliittokysymysten ohella Kurikka käytti lehtien palstoja myös Sointulan naisten sosiaaliseen informointiin. Avioliittoteoriat aiheuttivat selkkauksia saarella. Naapuristo kiinnostui saarelaiten erikoisesta kohtalosta ja kuvitteli teorioiden olevan jo käytäntöä. Saaren sisäiset ristiriidat lisääntyivät. Lehtipalstojen teoretisoinnit eivät enää riittäneet, Kurikka julkaisi näkemysensä avioliittoteorioista ja niihin liittyvistä konflikteista sadussa *Pääskyn rakkaus* (1905), joka on jäänyt kaunokirjallisuutemme aikaisena avioliittoteorioiden sovellutuksena.

Samana vuonna jälleen Suomessa, tilapäisenä ”paluumuuttajana”, Kurikka jatkoi naisasialinjaa *Elämä*-lehdessään. *Elämä* (16.12.1905) julistaa: ”Naisten vapautus kaikesta holhouksen alaisuudesta, etupäässä kirkollisen avio-haureuden alennustilasta, tulee olemaan yksi tärkeimpiä pyrkimyksiämme”. Teoreettinen lähtökohta oli entistä kiinteämin teosofian ajatuksissa. *Viides evankeliumi. Ote muinais-intialaisesta käsikirjoituksesta* (1906), jonka Kurikka tänä aikana suomensi, sisälsi runsaasti naiseuden ylistyksiä. Näiden tekstien avulla Kurikka yrittää neliosaisessa artikkelisarjassaan ”Mitä meille nainen opettaa” (*Elämä* 9/10, 11/10, 13/10, 16/10.1906) palauttaa naisen itsestäänselvään ja oikeutettuun uskonnollis-filosofiseen asemaansa miehen rinnalle.

Kurikan emigraatio takaisin Pohjois-Amerikkaan merkitsi toimittajantyötä *New Yorkin Uutisten* palstoilla. Kurikan ansiota on, että hän inspiroi amerikansuomalaiset siirtolaiset lehtipalstojen keskusteluun. Jopa raskaantyon-tekijät, kaivosmiehet, saatiin liikkeelle emotioitaan purkamaan (Ross 1986:48). Yhä vielä oli kysymys avioliittosuhteista, relativisesta seksuaalimoraalista sekä yhdyselämän uusista, matriarkaaliperspektiivisistä kaavailuista.

Merkittävän journalisminsa ohella Kurikka julkaisi aatepoliittisia teoksia. Näistä naisasia painottuu esim. *Jumalaton kirkko*-teoksessa (1908:37–389, jossa Kurikka analysoi mm. kirkkohistorian naista alistavaa sanastoa.

Vaikutteita naisasiaohjelmista

Kalevalan perinne oli tukena naisen aseman parantamiseen. Kurikka tähdentää, että muinaissuomalaisien käsitysten mukaan molemmat sukupuolet olivat tasavertaisia. Jos esim. suomalaisten tai germaaniensa maailmankuva olisi saanut muodostaa länsimaisen sivistyksen perustan, ei nykyistä patriarkaalista sukupuolien vinoumaa olisi voinut syntyä. Sukupuolisen vinouman alkusyyt johtuvat Kurikan mukaan kirkkoisien rajoittuneesta maailmankuvasta ja kirkolliskokouksien päätöksistä neljännellä vuosisadalla, jolloin kirkkoisat julistivat miehen jumalan kuvaksi ja naisen sieluttomaksi, ainoastaan miehen avulla pelastuvaksi (*Aika* 15.5.1904). Naisen riippuvuus miehestä voimistui edelleen Vanhan Testamentin käsitysten mukaan

patriarkaalisesta yksityisomistuksesta; mies oli avioliiton pää, naisella ei tänä aikana ollut minäkäänlaisia juridisia oikeuksia. Koska kirkko tuki tätä järjestelmää, oli sukupuolten eriarvoisuus legalisoitu. Kurikka pyrki avioliittoteorioillaan samasta aiheesta kiinnostuneen Veikko Palomaan (*Työmies* 185/1902, Palomaa 1905:5–6, 9–13) tyyliin oikeisemaan patriarkaalista perusvinoumaa.

Kurikalle on luonteenomaista, etteivät mitkään traditionaalisten koulukuntien osatotuudet estäneet hänen totuuden etsintäänsä. Hän käyttää lähteinään vanhoja pyhiä kirjoituksia, intialaista mytologiaa, kirjallisuutta muinaisista matriarkaalista yhteiskunnista sekä Saint-Simonin, Fouririn, Moren ja Owenin sosialististen ihanneyhdyskuntien feminististä ohjelmaa⁴. Kurikka hakeutuu opintomatalle myös New Yorkin läheisyydessä sijaitsevaan Oneidan yhdyskuntaan, jonka avioliitonvastaisuus nojautui Raamatun sanomaan, etenkin Paavalin näkemys (Aika 15.5.1904).

Sointulan alkuperäiseen kirjastoon kuului tänä aikana Elisabeth Dauthendayn *Uusi rakkaus. Kirja kypsyneille hengille* (1902). Kirjanen edusti vuosisadan vaihteen jälkeisen ”uuden naisen” mallia, naisen joka tiesi olevansa henkisesti miestä korkeammalla tasolla ja etsi uusia elämisen muotoja odottaessaan miehisen kumppaninsa taistelua polygamisen viettinsä orjuudesta. Samantapaisista ajatuksista olivat aikaisemmin keskustelleet mm. englantilainen Mary Wollstonecraft sekä ruotsalainen C. J. L. Almqvist.

Teosofisen ajatusmallin mukaan on sukupuolten välinen tasavertaisuus itsestään selvää. Ihmisen perusydin on monadi, joka siirtyy jälleensyntymisen kierto-kulun kautta eri ihmiskehöihin, milloin mies- milloin naiskehoon oppiakseen läksynsä ja kehittyäkseen yhä täydellisemmäksi jumaluutta kohti. Molemmat sukupuolet ovat samanvertaisia jumaluden edessä. Teosofian myötä saavat Kurikan naisen asemaa puolestuvastat todisteet uskonnollis-filosofisen perustan.

Nainen vapaaksi syyllisyydestä

Kurikka keskittyy todella täyspainotteisesti hakemaan todistusaineistoa naisen aseman parantamiseksi. Hänen merkittävänä tehtävänä on vapauttaa naiset kirkkoisien painostuksen aiheuttamasta alemmuuden- ja syyllisyydentunnosta (*Aika* 8.8.1902).

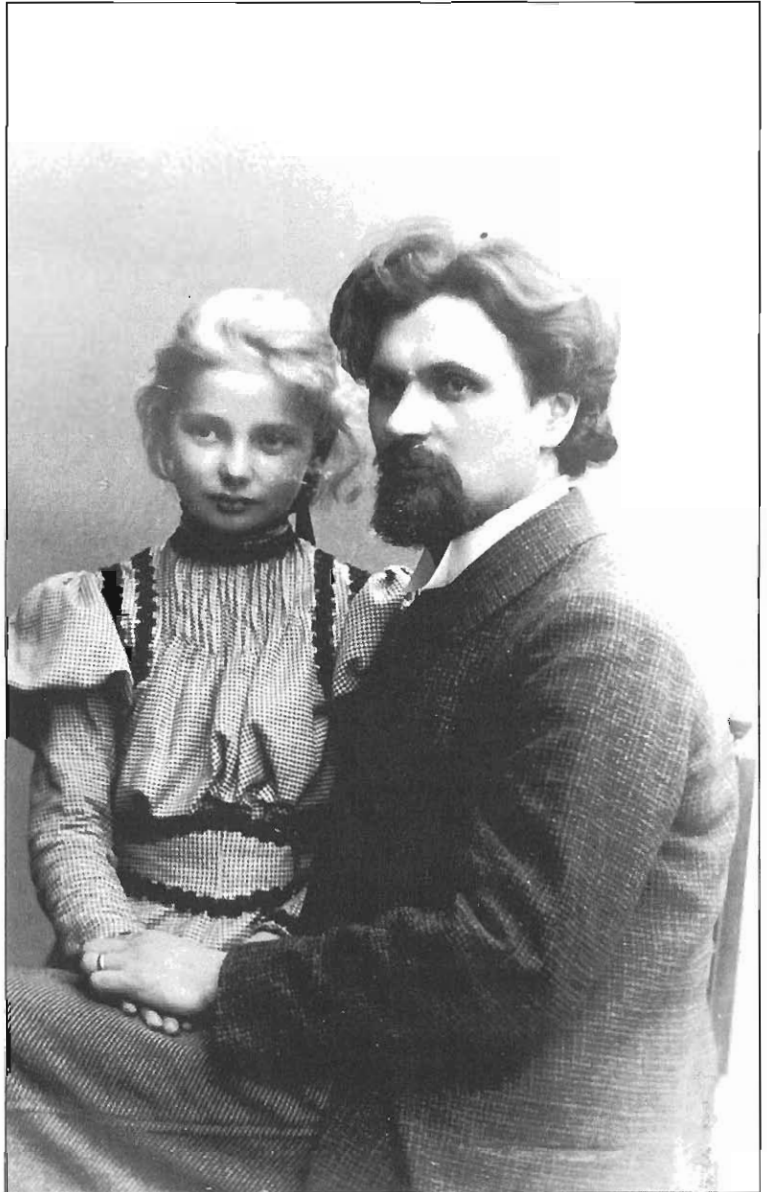
Kirkkoonotto eli kansanomaisesti ”kirkottaminen” oli Suomessa käytäntöä 1800-luvun loppupuolella ja paikoin vielä 1900-luvun alussa (Nieminen 1993:35–36). Tapa pohjautuu vanhaan Mooseksen lakiin synnyttäneen naisen saastaisuudesta ja tietystä pakollisesta synnytyksen jälkeisestä karanteenista (3. *Moos.* 12:1–5), joka päättyi, kun nainen otettiin takaisin kirkon suojelukseseen, toisin sanoen naisen täytyi maksaa papille uhriraha. Tapa oli alentava äideille, heidän katsottiin kansanomaisen käsityksen mukaan olevan synnytyksen yhteydessä paholaisen vallassa. Jos synnyttäjä oli avioton nainen, hän sai kokea paljon häpeää ja nuhtelua ja joutui tulemaan useita

kertoja papin läksytykseen, ennen kuin hänet otettiin takaisin kirkon suojelukseseen (Lempiäinen 1969:125).

Kurikka vastusti ankarasti kirkon valtaa ja pappien tämänlaatuisia rahanansaitsemiskeinoja. Kurikka viittaa luonnon lakeihin, joiden esimerkin mukaan uhrilahjojen maksaminen luonnollisista toiminnoista on absurdia. Ihminen ei tarvitse kirkon holhousta tärkeissä elämän vaiheissaan. Yksinäisten naisten ei myöskään tarvitse tuntea syyllisyyttä äitiydestään. Avioliiton ulkopuoliset synnyttäjät ovat saaneet kautta aikojen kärsiä valtavaa sosiaalista painostusta. Suuria määriä vastasyntyneitä lapsia on surmattu kirkollisen näkemyksen takia. Kirkon aikaansaama ero avioliittoon vihittyjen ja vihkimättömien synnyttäjien välillä osoittaa, ettei äitiyttä sinänsä ole arvostettu. Kurikan mukaan äitiys on aina pyhä asia. Tiedon levittämällä Kurikka uskoi voittavansa ennakkoluuloisuuden, mikä on yhdistetty äitiyteen. Jos nainen haluaa tulla äidiksi alistumatta kenenkään miehen avioliittotyranniuteen ja kenties erinäisistä syistä haluaa eri isät lapsilleen, julistaa Kurikka itsensä tällaistenkin tapausten moraalisesti tukijaksi. Tässä on Kurikan huomautus, joka on usein repäistä asiayhteydestään, trivialisoitu ja saatu kuulostamaan promiskuiteetiltä. Vasta nykypäivän moraalikäsitykset, kun olemme vapautuneet vuosisadanvaihteen ahdistavista sosiaalisista näkemyksistä, auttavat meitä arvioimaan Kurikan avioliittoteorioiden merkitystä naishistorian perspektiivistä. Kurikan aikaiset teoreettiset kehitykset täh-

täsivät etäälle. Kurikan antiklerikalismissa on kyse perinpohjaisesta teologisten käsitteiden purkuprojektista. Uudisajattelijoiden täytyy kuitenkin aina kestää aikansa järki-ihmisten pilkkauksien

tulikokeet, ennenkuin ajalleen kummallisilta tuntuvat ajatukset pääsevät asettautumaan ihmisten mieliin. Monet Kurikan radikaaleista ajatuksista ovat nykypäivänä itsestäänselvyyskiä, toiset taas



Matti Kurikka Aili-tyttärensä kanssa vuonna 1895. (Sointulan museon kokoelmasta valokuvannut Pirkko Karvonen)

muistuttavat aikamme radikaalien feministi-teologiien ohjelmaa.

Kalevala kannustimena

Siirtolaiskirjallisuus tuo erilaisia ja omaleimaisia aiheita vanhan kotimaan kirjallisuuteen. Aikamme psykoanalyttikko ja teoreetikko Julia Kristeva, jolla itsellään on siirtolaistausta, painottaa siirtymäobjektin merkitystä uudessa maassa, jolloin kansallinen identiteetti joudutaan asettamaan monikulttuurillisia vaikutuksia vasten. Siirtymäobjektit tässä yhteydessä voivat olla kansallisia erityispiirteitä. Vuosisadan vaihteen suomalaiset saattoivat ylpeillä kansalliseepoksensa *Kalevalan* Amerikassa saamasta vielä melko tuoreesta ihastuksesta. Teosofian johtohahmo H. P. Blavatsky julkaisi *Salaisen Oppinsa* vuonna 1888. Tässä valtavassa kaksiosaisessa teoksessa käsitellään *Kalevalaa* intialaisen ja kreikkalaisen mytologian rinnalla esoteerisen viisauden lähteenä (Blavatsky 1973:22, 37–38). Samana vuonna Blavatsky kirjoitti teosofiseen *Lucifer*-aikakauslehteen *Kalevalasta* hyvin positiivisen arvostelun, jossa hän kohottaa suomalaiset korkeatasoisien henkisen viisauden kantajiksi (Blavatsky 1888:149–152). Tämän on täytynyt osaltaan tukea amerikkansuomalaisten maanlaajuista *Kalevalan* ja teosofian harrastusta. *Kalevala* on toiminut erinomaisena suomalaisten siirtolaisten siirtymäobjektina, joka on antanut turvallisuutta ja luottamusta oman kansan ainutlaatuisuuteen. *Kalevalan* perinteen ja teosofian symbioosi loi niin paljon itsevar-



muutta, että se salli kutsua aatteen ulkopuolisia ”pimentolaisiksi” (*Aika* 13.6. 1902) sekä muiden kielten puhujia ”toiskielisiksi”⁵. Samoin suomalaisten sauna toimi niin fyysisen kuin henkisenkin puhtauden metaforana, jonka voi myös ymmärtää siirtolaisten ylpeilyn aiheeksi. Puhdistusrituaali on saanut oman *Ajassa* (1.4.1904) julkaistun ”Sauna marssin” ...”puhtahaksi ruumis ensin, sitten mieli puhdistuu. Kell’ on mieli tahratonna, Hälle henki kirkastuu”.

Kalevan Kansan henkiaateliset

Kurikan unelmana oli perustaa Sointulan siirtokunta teosofiaan

vihkiytyneistä indiviideistä. Todellisuus oli kuitenkin toisenlainen. Siirtola koostui monenlaisista yksilöistä, teosofiaan vihkiytyneiden ydinjoukko oli jokseenkin pieni. Kaivosmiehet ja muut siirtolaiset, jotka saapuivat Sointulaan paremman elämän toivossa, eivät aina pystyneet omaksumaan teosofian henkisiä periaatteita.

Sointulan siirtola on kuitenkin hyvin aikainen konkreettinen esimerkki muutaman vuoden ajan toimineesta tasa-arvoisesta yhdyskunnasta. Miehet ja naiset olivat käytännöllisesti katsoen tasavertaisia kaikessa (*Aika* 1.6. 1904), he saivat samaa palkkaa, heillä oli samat oikeudet ym. Tarkoituksena oli vapauttaa nainen ”keittiöorjuudesta” järjestämällä yhteinen ruokailu ja yhteinen las-

tenhoito. Näin naiset saivat samat mahdollisuudet kuin miehetkin itsensä kehittämiseen. Kurikka kehotti erityisesti naisia Jeesuksen sanoin jo tässä elämässä kehittymään ”Jumalan tyttäreiksi”. Suomen kansalliseepoksen suuren tietäjän Väinämöisen, henkinen perinne velvoitti myös ”Väinön tyttäriä”⁶ kulkemaan henkississä kärkijoukoissa. Järjestelmä avaisi suunnattomat mahdollisuudet äideille. Sointulan kulttuurielämä onkin ainutlaatuinen esimerkki teatterin ja todellisuuden läheisestä yhteensulautumisesta. Uudisraivaajien monista vaivoista huolimatta sointulalaiset pystyivät harrastamaan intensiivistä yhteistä teatteria; myöhemmin esityksiin osallistui koko saaren väestö. Roolit jaettiin todellisuuden vastaavuuden mukaan. Rooleista ei hevin voinut kieltäytyä (Fish 1982:73). Yhteenkuuluvaisuudentunteen on täytynyt olla melkoinen. Sitä osoittavat Sointulassa syntyneet *Kalevan Kansan Sointuja I-II* -lauluvihkot 1903, joissa ylistetään Sointulan saarta ja sen korkeatasoista, yhä korkeampaan henkisyteen pyrkivää Suomen ”henkiaatelistoa”, joka Kurikan unelmien mukaan hyvällä esimerkillään mobilisoi koko Suomen väestön liittymään Sointulan ihanneyhteiskuntaan. Loppuvinjetiksi liitän Kurikan näkemyksen globaalista siirtolaisuusilmiöstä 7:

**”Kehityksen laki” (tai
”Vanhat muodot tieltä pois!”)**

Miksi muinoin Abrahammi
Lähti kauas läntehen?

Miksi rakkaan isänmaansa
Hylkäsi hän entisen?

Miksi jätti hugenotit
Ihanaisen Ranskan maan?
Miksi muutti Wiljam Penni
Kauas Pennsylvaniaan?

Loppui Faraoitien valta,
Loppui suuren Persian.
Itse Rooma kärsi sekun
Hävityksen kauhean.

Miks’ ei jäänyt Väinön kansa
Eelleen Ural vuorten taa?
Miks’ ei nytkään Suomen nientä
kotinansa pitää saa?

Miksi kaatuu suuret hongat
Tuhat vuotta seistuaan?
Miksi nuoret hennot taimet
Pyrkii päivää nauttimaan?

Miksi kevät nuorukainen,
Kesän ikään noustuaan,
Vanhenee ja vaipuu, vihdoin
Hangen alle nukkumaan?

Miksi hylkää pääskyparvi
Rakkaat synnyinseudot, niin?
Lähtee kaus merten taakse
Maihin tuntemattomiin?

Miksi, miksi, kaikki muuttuu,
Vanhat muodot haihtuu pois.
Lujimmatkin linnat raukee,
Niinkuin olluakaan ei ois?

Siksi sujstui Rooman valta,
Siksi murtui kaikki muut,
Siksi sulaa talven hanget,
Siksi sortuu vanhat puut:

Jotta uuden kevään tullen
Vanhat muodot eivät ois
Estämässä edistystä
Vapauden teiltä pois.

Siksi muutti Abrahammi,
Siksi lähti William,
Siksi lähti hugenotit,
Siksi Kansa Kalevan:

Jotta alkais uusi aika,
Uusi kehityksen työ,
Voitettaisi talven valta,
Pimeyden pitkä yö.

Kirjallisuus

- Aika-lehdet*, Nanaimo, Sointula 1901–1905.
- Blavatsky, H.P.**: *The National Epic of Finland. Reviews. Lucifer*. Vol III. No 14 London 15.10.1888.
- Dauthenday, Elisabeth**: *Uusi rakkaus. Kirja kypsyneille hengille*. Kuopio 1902. *Elämä-lehdet*, Helsinki 1905–1907.
- Eklund, William**: *Sointula. Builders of Canada. History of the Finnish organization of Canada 1911–1971*, s. 94–111.
- Fish, Gordon**: *Dreams of Freedom: Bella Coola, Cape Scott and Sointula*. Sound Heritage series. Number 36. Victoria 1982.
- Halminen, Matti**: *Sointula. Kalevan Kansan ja Kanadan suomalaisten historiaa*. Mikkeli 1936.
- Hautamäki, Arvi**: *Matti Kurikka. Tiennäyttäjät. Suomen työväenliikkeen merkkimiehiä Ursinista Tanneriin*. Toim. Hannu Soikkanen. Rauma 1967. *Industrialisti*, Duluth, Minnesota 7.2.1920, 10.9.1920.
- Johnson, Arthur**: *The Kalevan Kansa Colonization Company Limited's relationship with North American utopian Socialist settlements from 1900–1905*. Yleisen historian laudaturtyö. Turun yliopisto 1979.
- Kalemaa, Kalevi**: *Matti Kurikka – Legendajo eläessään*. Porvoo 1978. *Kansan Lehti* 20.3.1906. *Kalevan Kansan Sointuja I-II*. Sointula, B.C. Vancouver 1903.
- Koivukangas, Olavi**: *An attempted Finnish utopian settlement in Queensland*. *Journal of the Royal Australian Historical Society*. Vol 58 (March) 1972.
- Koivukangas, Olavi**: *Sea, Gold and Sugarcane. Attraction versus distance*.

- Finns in Australia 1851–1947*. Migration Studies C 8. Institute of Migration. Turku 1986.
- Kurikka, Matti:** *Aili*. Näytelmä viidessä näytöksessä. Kuudessa kuvaelmassa. Helsinki 1887.
- Kurikka, Matti:** *Jumalaton kirkko*. Helsinki 1908.
- Kurikka, Matti:** *Pääskyn rakkaus*. Satu. Helsinki 1905.
- Kurikka, Matti:** *Viides evankeliumi. Ote muinais-intialaisesta käsikirjoituksesta*. Englannin kielestä suomensi Matti Kurikka. Helsinki 1906.
- Kurikka, Matti:** *Viimeinen ponnistus*. Näytelmä neljässä näytöksessä. Jyväskylä 1884.
- Kurikka, Matti:** *Äärimmäisessä talossa*. Näytelmä viidessä näytöksessä. Wiipuri 1889.
- Laatokka* 13.12.1887
- Laitinen, Kai:** *Työväenkirjallisuus. Suomen kirjallisuuden historia*. Keuruu 1981, s. 292–295.
- Lempiäinen, Pentti:** *Lapsensynnyttäjien ja morsianten kirkkoonotto*. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja. Helsinki 1969.
- Nieminen, Armas:** *Suomalaisen aviorakkauden ja seksuaalisuuden historia. Avioliitto- ja seksuaalikeskymyksiä suomalaisen hengenelämän ja yhteiskunnan murroksessa sääty-yhteiskunnan ajoilta nykypäivään*. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisuja nro D 27, Helsinki 1993.
- Nieminen, Armas:** *Taistelu sukupuolimoraalista*. Porvoo, Helsinki 1951. *New Yorkin Uutiset*-lehdet. New York 1912–1913, s. 199–203. *Orpo* 18.1.1903. Siirtolaisuusinstituutin arkisto. Turku.
- Nokkala, Armo:** *Tolstoilaisuus Suomessa*. Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia 59. Helsinki 1958, s. 41–46, 56, 217–224, 269–270, 303–304, 315.
- Palmgren, Raoul:** *Joukkosydän I. Vanhan työväenliikkeemme kaunokirjallisuus*. Porvoo-Helsinki 1966.

- Palomaa, Veikko:** *Sukupuoliasia järjen ja hengen valossa*. Helsinki 1905.
- Raivio, Yrjö:** *Kanadan suomalaisten historia 1–2*. Vancouver, B.C. 1975.
- Ross, Carl/Wargelin Brown, Marianne** (eds): *Women who dared. The History of Finnish American Women*. Immigration History Research Center 1986.
- Salo, Allan Henry:** *The Kalevan Kansa Colonization Company Limited: A Finnish-Canadian Millenarian Movement in British Columbia*. University of British Columbia 1972.
- Thibert, Marquerite:** *Le féminisme dans le socialisme français de 1830 à 1850*. Diss. Paris 1926.
- Åbo Tidning* 18.11.1887.
- Ågren, Gösta:** *Byn som drömmare bygge*. "Sointula". *Emigrantresan* 1960, s. 96–127.
- Wild, Paula:** *Sointula. Island Utopia*. Madeira Park, Canada 1995.
- Wilson, Donald J:** *Matti Kurikka: Finnish-Canadian Intellectual*. *B.C. Studies*, Winter 1973.
- Wilson, Donald J:** *Matti Kurikka and the Settlement of Sointula*. British Columbia, 1901–1905. *Finnish-American*. Volume 3. New Brighton. Minnesota 1980.
- Wilson, Donald J:** *Never Believe What You Have Never Doubted, Matti Kurikka's Dream for a New World Utopia*. *Finnish Diaspora I*, ed Karni, Michael. The Multicultural History Society of Ontario. Toronto 1981.
- Wilson, Donald J:** *Kalevala in Sointula. The Intellectual Background of Matti Kurikka*. *Sparks from Kalevala, A Discussion on the Finnish Epic and its Meaning Today*. Papers from a conference held at the University of Alberta, Edmonton, Canada, Nov 20–22, 1986. Cultural Association of Finnish Canadians in Alberta 1991.
- Wilson, Donald J.:** *The Canadian Sojourn of a Finnish-American Radical*. *Canadian Ethnic Studies*. Vol XVI, No 2 1984, pp. 102–115.

Notes:

- 1 Kurikan Australian vaiheista, El Dorado-utopiasta sekä Erakko-seurasta kts. Koivukangas 1972, 1986. Kurikan merkityksestä työväenliikkeelle, Hautamäki 1967:277–317. Biografisesta tutkimuksesta, Kalemaa 1978. Kurikan yhteydestä tolstoilaisuuteen, Nokkala 1958:41–46, 56, 217–224, 269–270, 303–304, 315. Kanadan vaiheista mm. Fish 1982, Halminen 1936, Johnson 1979, Raivio 1975, Ross/Wargelin 1986, Salo 1978, Ågren 1960, Wild 1995, Wilson 1978, 1980, 1981, 1984, 1991.
- 2 *Industrialisti*, Duluth, Minnesota 7.2.1920, 10.9.1920.
- 3 Lähinnä ohjelmajulistusta on pidetty Kurikan artikkeleita "Uudelle uralle", joka käsittelee hyvin abstraktisti Kalevan Kansan tavoitteita. Siinä painotetaan yksilön henkisen kehityksen tärkeyttä, niin naisen kuin miehenkin "henkiaateluutta". Halminen 1936:29.
- 4 Kurikan Sointula-aatteen inspiraationa on usein mainittu utooppis-sosialistiset ideat. Niiden keskeisestä feminismi-ohjelmasta ei ole juuri puhuttu. Varsinkin Ranskan utooppis-sosialisteilla oli pitkälle kehitetyt naisen vapautuksen ohjelmat niin teoriassa kuin käytännössäkin. Thibert 1926.
- 5 Kurikan artikkeli "Suomalaiset ja toiskieliset" *Aika* 25.10.1901, ..."tietoja toiskielisille", *Aika* 15.6.1904.
- 6 Kurikan myöhemmistä naissiiirtolaisuus suunnitelmista "Väinön tyttärille", *New Yorkin Uutiset* 14.9.1912, 18.9.1912, 21.9.1912.
- 7 Runo on julkaistu kahdella eri otsikolla "Kehityksen laki", *Aika* 4.7.1902 sekä "Vanhat muodot tieltä pois!", *Kalevan Kansan Sointuja* II, 1903:23.

Multicultural Australia: The Australian Experience

B. Hass Dellal

Geographically, Australia is a land of marked contrasts where expanses of desert meet tropical forests and tracts of monotonous landscape merge into undulating mountain ranges. This scenic contract is a trademark of Australia and has become a major selling point to potential overseas visitors. As a nation, Australians have been quick to recognise the breathtaking diversity created by natural processes and have successfully marketed these wonders to their Asian and Northern Hemisphere neighbours. However, contrast and diversity in Australia is not only found in its landscape. Diversity is also reflected in its people beginning with its indigenous population and moving through the last two centuries to encompass a myriad of nationalities. Aboriginal Australians, whose languages and cultures flourished here for at least 40,000 years, are now less than 2% of our population. The vast majority of us are immigrants or are descended from immigrants who have arrived in the last two centuries.

B. Hass Dellal, Executive Director, Australian Multicultural Foundation, Melbourne.

Many of us arrived since 1945. Since the end of the Second World War Australia has provided a home to 4.5 million people from some 130 countries among them 1.8 million from the United Kingdom, 400,000 from Italy, 238,000 from Greece, 200,000 people from Eastern Europe, 193,000 from Yugoslavia, 174,000 from the Netherlands, 148,000 from Germany, and 90,000 from Indochina. During this period the population has doubled. Almost half of the increase has been a consequence of immigration. Today four out of ten Australians are immigrants or children of immigrants, half of them from non-English speaking backgrounds.

Throughout the history of European settlement in Australia, waves of immigrants have arrived with the expectation of bettering their lives and establishing themselves in a country which offers opportunities for growth and development. Post-War immigration served the purposes of developing Australia's infrastructure and communication networks. It also brought the rest of the world to Australia and created a bridge between the new and the old worlds. The immigrants of the

40s and 50s were largely responsible for changing the face of colonial Australia. The continuous flow of letters to and from the old homeland forged intricate yet indissoluble links which, ultimately, transcended the individual to develop ties between nations.

The contribution that immigrants have made to Australia



B. Hass Dellal, Director of the Australian Multicultural Foundation, held a lecture on 4th of September 1997 at the Institute of Migration, Turku, Finland. (Photo: Olavi Koivukangas)

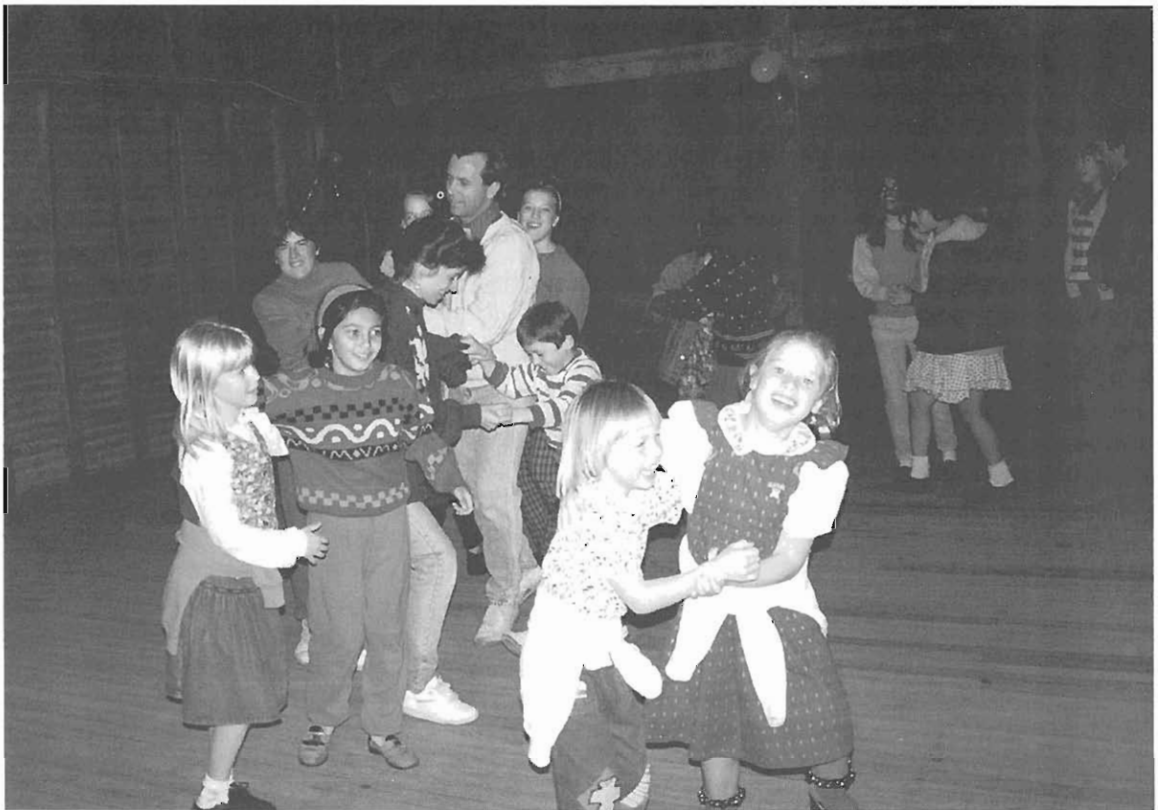
cannot always be calculated in hard cash. Perhaps, the evaluation of the benefits of immigration purely in dollars and cents is one that is short-sighted and lacking in depth and vision. In historical terms, the migration of people has always produced a profound impact on the host nation. First and foremost, immigration has been the source and supply of a skilled or labour-intensive workforce, usually recruited during periods of critical labour shortage in specific areas. Second, it is a major agent for changing. The arrival of diverse ethnic groups inevitably causes mainstream society to reflect the strengths and

limitations of its own culture and on the impact the minority culture is having on its intellectual, social, cultural and economic life. This in itself required a certain amount of flexibility and adaptability on the part of the host nation and usually means embracing the differences in cultures as a means of expanding horizons, rather than insisting on the similarities as a way of maintaining the status quo and conservative values. Therefore, the arrival of diverse cultures urges us out of our complacency and forces us to think in a broader manner.

Immigration has made enormous contributions to all areas of

life in Australia and these contributions have had a great impact on how we perceive ourselves as individuals and as a nation. They have been the catalysts for social and political change, for improved understanding between cultures, and for what we call a “fair go” for all Australians regardless of ethnicity, country of birth or cultural background. Indeed, our notion of democracy has been strengthened by these achievements through greater appreciation, acceptance and tolerance of the cultural diversity that exists in Australia today.

These changes, however, did not occur overnight and were not



Adults should learn of childrens unprejudiced attitude to different cultures. (Photo: Olavi Koivukangas)

easily won. Entrenched and out-moded ideas and values needed to be transformed to meet the current needs of the Australian people. Letting go of such embedded and misguided beliefs, such as the White Australia Policy, followed by assimilation all in the span of some 50 years, was an enormous achievement and its contributions are felt everyday in all our lives.

The late 70s, early 80s, was a necessary response to the reality of Australia's cultural and linguistic diversity. Multicultural policies were being put in place by the Commonwealth Government which finally culminated into the launch of a National Agenda for a Multicultural Australia in 1989. In the Australian experience multiculturalism is not just a description. The policy of multiculturalism is quite distinct from the fact of cultural diversity.

The policy exists to manage our cultural diversity so that the social cohesion of our nation is preserved. The Australian experience has been remarkable. Australia has absorbed a huge number of people from a wide range of countries. They practice different religions, some 1 in 8 Australians today speak a language other than English at home. Yet their integration into Australian society has been achieved with remarkably little social disruption.

So what is the Australian Policy of Multiculturalism? First, it is important to understand that a multicultural policy is quite separate to an immigration policy. Immigration policy determines

the manner in which we select future Australians. Multicultural policy addresses the way in which Australians live together. It should not be an objective for immigration policy to create or maintain, a particular 'multicultural' behaviour. Rather, multiculturalism should be seen as a complementary domestic policy, the essentials of which are cultural identity, social justice and economic efficiency.

Cultural identity: the right of all Australians, within carefully defined limits, to express and share their individual cultural heritage, including their language and religion which means Australians should be free to develop, adapt and express elements of their individual cultural heritage, within the unifying framework of a commitment to Australia, its laws and institutions.

Social justice: the right of all Australians to equality of treatment and opportunity, including the removal of barriers of race, ethnicity, culture, religion, language, gender or place of birth. This does not seek to give special advantage to any group. It promotes opportunities for all.

Economic efficiency: the need to maintain, develop and utilise effectively the skills and talents of all Australians, regardless of background. This means that Australia should be able to make effective use of all the nation's human resources. Today, Australia's future standard of living depends on increased efficiency and competitiveness. To achieve this we need to get the best from all members of our workforce, whether born here or overseas.

This also includes for the provision of appropriate restraining arrangements for those in the manufacturing industries with large immigrant workforces.

Effectively managing a multicultural, multi-lingual workforce, making better use of the education, skills and entrepreneurial ability of qualifications by teaching English and recognising overseas qualifications, and maintaining and developing the language resources of our nation helps to advance

Australia's trade and tourism interests.

There are also the limits to Australian multiculturalism and these are very explicit:

- Multicultural policies are based upon the premise that all Australians should have an overriding and unifying commitment to Australia, to its interest and future first and foremost.

- Multicultural policies require all Australians to accept the basic structures and principles of Australian society – the Constitution and the rule of law, tolerance and equality, parliamentary democracy, freedom of speech and religion, English the national language and equality of the sexes.

- Multicultural policies impose obligations as well as confer rights; the right to express one's own culture and beliefs involves a reciprocal responsibility to accept the right of others to express their views and values. (National Agenda for a Multicultural Australia 1989)

We have also recently learned that we must not rest on these achievements. We must not get

complacent and think that because Australia is now a multicultural society and that we have a National Agenda and that the concept, practice and belief in multiculturalism as an equitable system will not be challenged or disputed by various people, groups, academics, politicians, etc. And we have seen this in Australia before and again recently by groups and individuals.

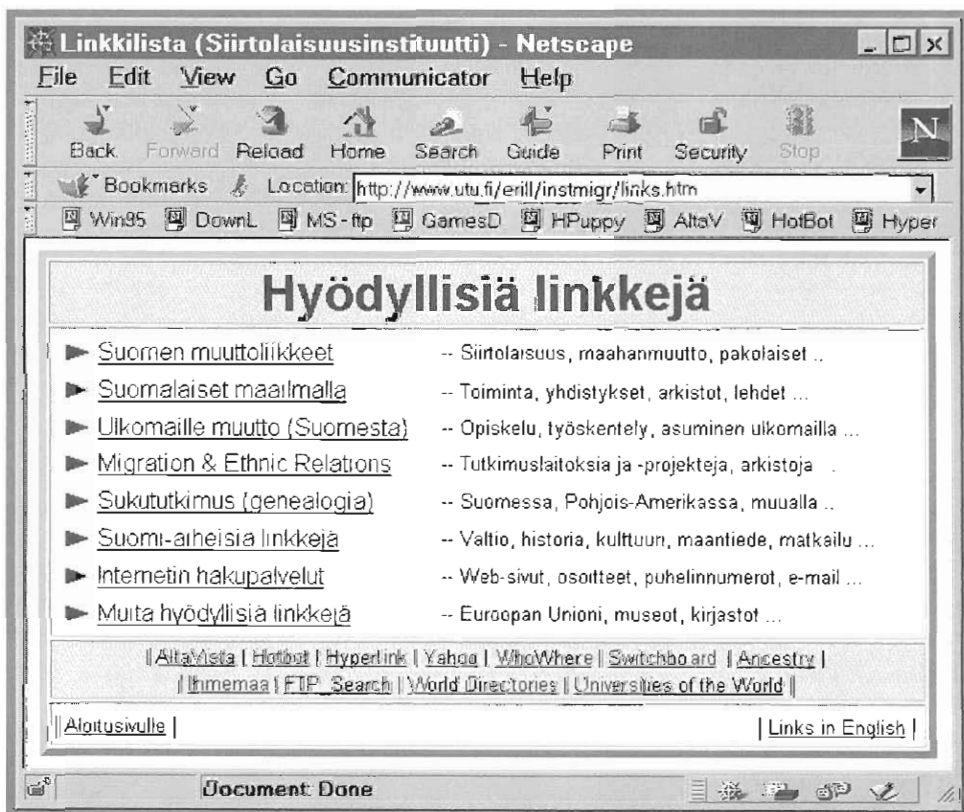
Given that Australia is undeniably a society drawn from many diverse cultures, it is important to have a policy describing how its people should relate to each other, but more importantly, have an aid to settlement and citizenship. We need to be

clear of what we expect of permanent settlers in this country and what are the basic values in their dealings with other Australians.

Multiculturalism is sometimes described as being a policy of separatism. A policy that spells out what are the rights and obligations of citizenship of Australians and promoting social cohesion is not separatist. Maybe the word “multiculturalism” is ambiguous and not helpful in conveying the essentials of the policy as I have described above. But, then again, people have trouble with any “ism”. Many of those who are critical of multiculturalism direct most of their com-

ments to the label and not appear to have studied or understood the context. To replace the word with another does not achieve anything. Maybe we will progress to a point where no label is necessary and that the practice of the policy is part of a single cohesive society.

Nearly all Australians recognise that multiculturalism has been a valuable policy and has helped in the transition of a mature nation and by the year 2000 we will have moved to an image of a new society which celebrates our skills and culture as single people drawn from many cultures.



Pohjanmaan muuttotappio kasvanut jyrkästi laman taituttua

Timo Österlund

Pohjanmaalta on historiassa muutettu suurin joukoin. Vuosisadan vaihteen molemmin puolin lähdettiin Amerikkaan ja myöhemmin sotien jälkeen Ruotsiin. Ruotsiin muuton vaimennuttua ulkomaille lähtijöiden määrä ei ole enää noussut kovin suureksi. Sen sijaan maan sisäinen muuttoliike vilkastui 1970-luvulla, kun Etelä-Suomeen lähtijöiden määrä nousi ennen näkemättömälle tasolle. Korkeimmillaan maan sisäinen, kunnan rajat ylittänyt, muuttoliike oli vuonna 1974. Tuolloin yli 270 000 ihmistä muutti Suomessa kotikuntaansa. Kahden seuraavan vuosikymmenen aikana muuttajien määrä ei ennätyslukuja lähennellyt.

Muuttoliike on noudatellut talouden kehityksessä tapahtuneita muutoksia. Taloudellinen laskekausi on hillinnyt muuttajien intoa, kun taas nousukauden myötä muuttajat ovat ampaisseet

jälleen liikkeelle. 1990-luvun alun lama oli syvin talouden romahdus maamme itsenäisyyden aikana. Se heijastui myös muuttajien määrään, joka laski jyrkästi vuosikymmenen vaihteen jälkeen. Vähiten muutettiin vuonna 1992, jolloin muuttajia oli noin 180 000. Viime vuosien aikana muuttajien määrä on jälleen kasvanut nopeasti. Vuonna 1996 lähenneltiin kunnan rajat ylittäväsä muuttoliikkeessä jo 240 000 muuttajan rajaa eikä muuttoliikkeen kiihtymiselle ole vielä tullut kattoa vastaan.

Muuttoliikkeen vilkastuminen on kasvattanut Pohjanmaan muuttotappiota jyrkästi viime vuosina. Kehitys sai Pohjanmaan kolme liittoa tarttumaan aiheeseen. Liitot sopivat yhdessä Siirtolaisuusinstituutin kanssa, että muuttoliikkeen laajuus alueella selvitetään. Tilastaselvityksen jatkoksi kaavailtiin alusta lähtien jatkotutkimusta, jotta liitot ja muut alueen päättävät elimet saisivat tietoa numeroiden taakse kätkeytyvistä muutosten syistä.

Peräseinäjoella sijaitsevassa Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksessa kesän ja alkusyksyn aikana tehty tilastoihin pohjautuva selvitys julkistet-

tiin 16. lokakuuta. Siinä on tutkittu Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan (sisältäen myös Kalajokilaakson, joka ei virallisesti kuulu alueeseen) ja Pohjanmaan liittojen alueiden seutukuntien ja kuntien muuttoliikkeen laajuutta ja suuntaa. Muuttajista on selvitetty heidän ikänsä, sukupuolensa, koulutustaustansa ja pääasiallinen toimintansa. Selvitys käsittää vuosia 1988–1996.

Muuttajia vähän, mutta muuttotappio suuri

Muuttoliike Pohjanmaalla on viimeisen yhdeksän vuoden aikana noudatellut muun Suomen muuttotrendiä. Edellinen muuttohuippu oli vuonna 1988, jonka jälkeen muuttajien määrä laski lamavuosiksi kiihtyäkseen uudelleen taloudellisen tilanteen parantuttua. Erityisesti vuonna 1994 muuttajien määrä kasvoi selkeästi edellisestä vuodesta. Samalla Pohjanmaan muuttotappio kasvoi jyrkästi. Vuonna 1995 muuttotappio lähenei jo 3000 henkilöä eikä se oleellisesti laskenut viime vuoden aikana.

Selkein piirre, joka erottaa Pohjanmaan muuttoliikkeen

FM Timo Österlund toimii tutkijana Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksessa. Artikkelit perustuu hänen vastikään tekemäänsä tutkimukseen "Pohjanmaan alueen muuttoliike vuosina 1988–1996".

luonteen muusta Suomesta on muuttojen suhteellinen vähyys. Suhteellisesti eniten Suomessa muutetaan Uudellamaalla. Pohjanmaalla muuttajia on ollut asukasluukuun verrattuna lähes puolta vähemmän. Etenkin rannikkoalueen ruotsinkielisissä kunnissa suhteellinen muuttojen määrä on ollut pientä. Suhteellisesti kii-vaimmin kotikuntaa on vaihdettu Seinäjoella ja Nurmossa, joissa muuttoalittius (= muuttajien suhteellinen osuus väestön keskiluvusta) on ylittänyt Uudenmaan läänin keskimääräisen tason. Vaikka alueella muuttajien määrä on pieni, on muuttotappio silti suuri. Tämä selittyy sillä, että erityisesti Pohjanmaalle tulijoiden määrä on pieni. Asukasluukuun suhteutettuna alue houkuttelee vähiten tulijoita muihin maamme lääneihin verrattuna.

Tutkittujen liittojen alueiden nettomuutossa (= tulo- ja lähtömuuton erotus) on suuria eroja selvityksen vuosina. Etelä-Pohjanmaan muuttotappio pysytteli aina vuoteen 1993 saakka 200–400 hengen välillä vuosittain. Kahden seuraavan vuoden aikana muuttotappio kasvoi yli 1400 henkeen, kunnes vuonna 1996 tappio ainakin väliaikaisesti hieman pieneni. Keski-Pohjanmaalla muuttotappio oli vuonna 1988 noin 800 henkilöä. Lamavuosina muuttotappio pieneni nopeasti. Taloudessa tapahtuneen käänteen jälkeen muuttotappio on jälleen kasvanut. Vuonna 1996 lähtijöitä oli jo yli 1200 enemmän kuin tulijoita. Kuluvan vuoden ennakkolukujen mukaan tappio on kuitenkin pienenemässä. Pohjanmaan liiton alueella muuttotappio oli vuonna 1988 korkein kolmes-



Siirtolaisuusinstituutti järjestää vuosittain useita Muuttoliikkeen ja etnisyyden tutkijoiden verkoston seminaareja. 4.9.1997 pidetyssä seminaarissa Timo Österlund kertoi tutkimuksestaan.

ta tutkimuksen liitosta, mutta pieneni kuitenkin nopeasti lamavuosina, koska talouden käänne ei heijastunut Pohjanmaan liiton alueelle samalla lailla kuin muualle Pohjanmaalle. Muuttajien määrä kasvoi hieman vuoden 1992 jälkeen, mutta se on viime vuosina vakiintunut noin 400 henkeen vuosittain. Tämän vuoden ennakkotietojen perusteella muuttotappio on kuitenkin kasvussa.

Jos selvityksessä olleiden liittojen kuntien muuttotappiota verrataan asukasluukuun, niin Keski-Pohjanmaan kunnat ovat vuotta 1993 lukuun ottamatta menettäneet keskimäärin eniten väestöstään. Kyseisenä vuotena Pohjanmaan liiton kuntien muuttotappio oli korkein. Etelä-Pohjanmaan kuntien yhteenlaskettu muuttotappio on viime vuosina ollut korkeampi kuin kahden muun liiton alueella. Asukasluukuun suh-

teutettuna kuntien keskimääräinen muuttotappio Etelä-Pohjanmaalla on kuitenkin ollut pienin vuoden 1991 jälkeen.

Pohjanmaalla muuttaneista on noin puolet perustanut uudenkin kotinsa Pohjanmaalle. Helsinki lähiympäristöineen on selvityksen vuosina saanut selvästi eniten selvityksen alueen ulkopuolelle muuttaneista. Eteläpohjalaisten toiseksi yleisin muualla Suomessa sijaitseva muuttokohde on ollut Tampereen seutu. Keski-Pohjanmaalla vastaava kohde on ollut Oulun seutu. Pohjanmaan liiton alueelta on taas lähdetty paljon Turun seudulle.

Muuttajat muuttuneet

Eniten muuttavat 20–24-vuotiaat. Muuttajien keskimääräinen ikä on laskenut vuosien 1988 ja 1996 välisenä aikana, sillä määrällisesti eniten on kasvanut 20–24-vuotiaiden ja 15–19-vuotiaiden muuttajien määrä. Syynä tähän lienee uusi kotikuntalaki, joka mahdollisti myös opiskelijoille

kotikunnan vaihtamisen. Naiset muuttavat Pohjanmaalla, kuten muuallakin Suomessa miehiä nuorempina. Tämä näkyy erityisesti 15–19-vuotiaina muuttaneissa, joista vuonna 1996 oli 2/3 naisia. Miesten osuus muuttajista nousee naisia korkeammaksi vasta kolmekymppisissä ja sitä vanhemmissa ikäluokissa. Kaikkiaan vuonna 1996 Pohjanmaalla muuttaneista oli naisia lähes 52 prosenttia.

Pohjanmaa on menettänyt eniten ylemmän keskiasteen koulutuksen saaneita. Korkea-asteen koulutettujen osuus muuttotappiosta on toiseksi suurin. Lama-vuosina korkea-asteen koulutettujen osuus muuttotappiosta kasvoi vaikka heidänkin absoluuttinen muuttotappionsa pieneni. Alemman keskiasteen ja perusasteen koulutettujen muuttotappio pysähtyi lamavuosina, mutta viime vuosien aikana Pohjanmaa on jälleen menettänyt myös alemmien koulutusasteen käyneitä.

Pääasialliselta toiminnaltaan muuttajat olivat selkeästi erilaisia selvityksen jälkipuoliskolla

kuin viime vuosikymmenen lopulla. Vuonna 1988 muuttajista valtaosa oli työllisiä. Toiseksi suurin muuttaneiden ryhmä olivat lapset (0–14-vuotiaat), joiden muutto on luonnollisesti sidoksissa heidän vanhempinsa muuttoon. Opiskelijoiden ja työttömien osuus oli yhteensäkin alle neljänneksen työllisten määrästä. Vuonna 1995, jolloin uusi kotipaikkalaki ehti vaikuttamaan tilastoihin ensimmäisen kokonaisen vuoden verran, opiskelijat olivat nousseet toiseksi suurimmaksi muuttaneiden ryhmäksi. Opiskelijoiden määrä oli selvästi yli puolet työssäkäyneiden muuttajien määrästä. Myös työttömät muuttivat selkeästi aiempaa enemmän. Tämä on luonnollista, koska työttömien määrä oli moninkertaistunut vuodesta 1988. Muuttotappiosta opiskelijoiden osuus oli vuonna 1995 lähes yhtä suuri kuin työllisten osuus. Monille maaseutukunnille opiskelijat olivatkin suurin yksittäinen muuttotappiota aiheuttanut ryhmä.



Outi Salminen: Entisestä Jugoslaviasta tulneiden pakolaisten kotoutuminen. "Täällä on kaikki hyvin, mutta..." Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 1997:9. Helsinki 1997. 93 s.

Maassamme asuu lähes 80 000 ulkomaalaista. Tulijat puhuvat yhteensä yli sataa kieltä. Pakolaisia maahanmuuttajista on noin viidennes. Toiseksi suurimpana pakolaisryhmänä on entisen Jugoslavian alueen tulijat eli yhteensä noin 4 000 henkeä. Aivan viime aikoina on virinnyt voimakas kiinnostus tänne muuttaneita kohtaan. Tuloksia on tehtäiltu tieteellisinä opinnäytteinä (väitöskirjoista mainittakoon Matinheikki-Kokko 1997; Valtonen 1997), komiteamietintöinä sekä erillisinä hallinnon tuottamina raporteina.

Outi Salminen keskittyy siis entisen Jugoslavian alueen pakolaisiin. Tutkimusteemana on tulijoiden kotoutuminen. Otsakkeeseen on valittu käsittehirviö (kotoutuminen), jolla tekijä tarkoittaa maahanmuuttajien integroi-

tumista (vrt. esipuhe, jossa tekijä ilmoittaa tutkivansa jugoslavioiden integroitumista). Termi kotoutuminen lanseerattiin julkisuuteen talvella 1997 ilmestyneessä Maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen toimikunnan mietinnössä. Suomi on integroitumassa Eurooppaan. Olemmeko siis federalistisesti kotoutumassa sinne? Tuskinpa. Olisikohan syytä tulevaisuudessakin käyttää integraatiosta tuttua ja turvallista sopeutumiskäsitettä (Lappiin muuttajat ilmeisesti kotautuvat, jolloin kantasanana on kota).

Tutkimus sinällään alkaa erittäin miellyttävästi, sillä sen alkuun on sijoitettu viisikielinen yhteenveto. Maahanmuuttajat pystyvät siis jossain määrin itsekin perehtymään heitä koskeviin raporteihin. Tutkimuksen rakenne on johdonmukainen ja toisaalta perinteinen: ensin tekijä selvittää lähtöalueen historiallista taustaa, sen jälkeen seuraavat teoreettinen tarkastelu, empiirinen osa ja lopulta yhteenveto. Julkaisun helmenä pidin toista lukua eli nimenomaan entisen Jugoslavian alueen historiallista taustaselvityä. Tekijä on tiivistetysti tuonut esille konfliktin historialliset juuret. Ei näemmä ole enenkään ollut helppoa alueen asukkailla.

Tutkimusaineisto on kerätty kiitettävän monesta eri lähteestä, mm. tilastoja, viranomaiskyselyjä ja haastatteluja hyödyntäen. Välikäsi lukijan on hieman vaikea hahmottaa, minkä aineiston analyysistä kulloinkin on kyse. Joka tapauksessa Outi Salminen on hyvä kirjoittaja ja terävä havainnoitsija, joten teksti on kokonaisuutena ottaen nautittavaa luettavaa. Osin tulokset ovat odotettu-

ja, osin yllättäviäkin.

Odotettu ja toisaalta surullisenkin havainto on se, että tulijoiden lapset alkavat pian puhua suomea keskenään. Näin he vääjäämättömästi liukuvat kielellisesti (ja sitä kautta sosiaalisesti ja emotionaalisesti) eroon muusta perheyhteisöstään. Vaikka tietoutta äidinkielen tärkeydestä on, niin jättävätkö viranomaiset kertomatta vanhemmille, kuinka kotona olisi "taisteltava" äidinkielen puolesta? Ja eikös ole tutkittu asia, että vahva äidinkieli edesauttaa uuden kielen eli yleensä suomen oppimista.

Toinen keskeinen havainto – jota tekijä ei tosin paljoakaan tarkastele – liittyy Suomen harjoittamaan siirtelupolitiikkaan. Tutkittavat pakolaiset sijoitettiin yhteensä 94 kuntaan, joista he pian aloittivat jatkomuuton. Kahdeksan haastateltua perhettä 20:sta oli muuttanut pois sijoituskunnastaan. Tärkeimpänä lähtösyynä mainittiin sijoituskunnan pieni koko (vrt. sivu 42).

Kolmas keskeinen havainto koski pakolaisten korkeaa työttömyysastetta, joka oli nelinkertainen kantaväestöön verrattuna. Vaikka monessa aikaisemmassa tutkimuksessa ja selvityksessä on tuotu selkeästi esille se, että työ (so. työllistyminen) on integroitumisen keskeinen elementti, ei työttömyys juurikaan laske. Lienevätkö viranomaiset kotoutuneet ajatukseen maahanmuuttajien korkeasta työttömyydestä. Olemmeko tällä asenteella ja kehityksellä luomassa erityissyryjäytyneiden ryhmän tulevaisuuden Suomeen?

Raportin ehkä heikoimpana lenkinä pidin sen teoreettista osuutta. Luvussa kolme tekijä

johdattelee lukijat Berryn ja Kunzin tunnettujen akkulturaatioteorioiden pariin. Itse yhteenvedossa teorian ja empiiristen tulosten yhteensovittaminen hieinan ontuu. Haastattelujen perusteella tekijä sai neljä erilaista selviytymistyyppiä, so. menestyjät, sinnittelijät, hengissä pysyttelijät ja eristäytyjät. Sinnittelijöistä todetaan, että he eivät ole menettäneet toivoaan kotoutumisesta. Yritin useampaan kertaan selvittää tyhjentävästi, miten kotoutumista tutkimuksessa on mitattu. Ei selvinnyt, valitettavasti.

Sivulla 89 tekijä toteaa, että ”maamme pakolaispolitiikan virallisena (alleviivaus IS) tavoitteena on pakolaisten kotoutuminen, mikä tarkoittaa, että pakolaiset tulevat tasavertaisemmiksi kansalaisiksi suomalaisten rinnalle ja säilyttävät mahdollisuuden oman kulttuurinsa ylläpitämiseen”. Raportin tekemisen aikaan maallamme ei ollut vielä virallista pakolaispolitiikkaa. Sellainen saatiin vasta lokakuussa 1997, kun hallitus julkaisi maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen ohjelmansa.

Raportissa tarkastellaan pakolaisten paluuta parilla sivulla (vrt. sivut 67–68). Suomalaisen käytännön mukaan paluun tulee olla vapaaehtoista, tapahtua turvallisissa olosuhteissa ja ihmisarvoisesti. Paluumuuttoa suunnitteleville pakolaisille ja heidän lapsilleen järjestetään paluumuuttoa tukevaa koulutusta – myös yhdistettynä perheiden kotimaan jälleerakennukseen (Hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittinen ohjelma, s. 16).

Salmisen tutkimuksen mukaan paluu ei juurikaan ole tänne tulleille pakolaisille konkreettinen

vaihtoehto: suuri osa haastatelluista oli epävarmoja tulevaisuutensa suhteen. Paluuta toivottiin, mutta olojen pitäisi muuttua kotimaassa paluulle suotuisaksi. Useimmat sekä Bosniaasta että Kosovosta tulleet suhtautuivat melko pessimistisesti tilanteen paranemiseen kotiseudullaan. Samoin lapset olivat juurtuneet Suomeen (Salminen ss. 67–68). Saksassa ja Ruotsissa Jugoslaviasta tulleiden pakolaisten paluuta pidetään konkreettisenä vaihtoehtona: Saksahan on käynnistänyt toimenpiteet 300 000 pakolaisen palauttamiseksi. Samoin Ruotsi ylläpitää näkyvästi paluun mahdollisuutta (vrt. Svenska Dagbladetin otsikointi 18.10.1997: *Jobb kan locka bosnier att återvända*). Koska pakolaisuus tulee tulevaisuudessakin muodostamaan huomattavan osan tänne suuntautuvasta maahanmuutosta, olisi paluuprosessiin liittyvät tekijät tunnettava paremmin. Tällä ajattelen pelkästään pakolaisten omaa etua. Jos he haluvat jäädä tänne, niin sitä päätöstä on myös kunnioitettava.

Outi Salmisen työ on kokonaisuutena ottaen miellyttävä ja erittäin hyödyllinen lukukokemus. Julkaisun pitäisi kuulua ehdottomasti jokaisen maahanmuuttajien kanssa työskentelevän viranomaisen perusarsenaaliin. Salminen on tuonut hienolla tutkijanpanoksellaan virkistävän ja tarpeellisen lisän maamme vähemmistötutkimukseen.

Ismo Söderling

Françoise Gaspard: A Small City In France. Foreword by Eugen Weber. Transl. by Arthur

Goldhammer. Harvard university Press 1995. 194 p.

Françoise Gaspard teaches History at the “Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales” at Paris. She is also a former socialist deputy. She was born in Dreux, studied at Paris and was a socialist candidate at Dreux, in 1983. Dreux is a small city (according to the French standard, it is a “medium-sized” city) of more than 30 000 inhabitants. Before the elections of 1983, Dreux was internationally unknown. It got its reputation, not for its cheese or its historical sites, but because the Extreme Right got 16.7% in a local election. Since then, the Extreme Right, Jean-Marie Le Pen’s Front National has increased. The phenomenon wasn’t only a local, but a national one.

In this book, the writer tries to understand why things happened in such way. How can one explain the rise of the “Front National” in France during the last decade? Dreux is an old French city with its old church, its bell-tower, its royal chapel, its cityhall, its courthouse, its monuments of the dead, in honor of those who fell during the wars. Those monuments were first controversial, but then, they became pilgrimage sites. Each one of these sites has a symbolic in the mind of every French.

The Monday market is also part of local culture: there, news and rumors are exchanged. The “opinion of the market place” reflects the views of old Dreux and its surrounding villages. The election candidates make their

obligatory swing through dreux's street fair. Dreux is a republican city with few royalists. Local elections were living illustrations of a textbook in civics or political science, exhibiting all the diversity of the French political scene. While Dreux's wealthier citizens liked to play tennis, the town's merchants and workingmen were enthusiasts of boxing, soccer or belote. Children went either to the nondenominational public schools or to the catholic private schools. Tell me what school you go to and I will tell you who you are. The old order was notable for stability, social harmony, or political serenity. On one side, there were the bosses, on the other, the workers, on one side, the catholics, on the other side, the left. There were also exceptions that proved the rule.

In the 1950's, the city's old industries were gone. Dreux's workers needed new jobs. The Radiotechnique, Renault and other companies symbolize the new industrial Dreux. Between 1950 and 1970, 25 firms opened plants in the city of Dreux alone. In many cases, they employed unskilled workers. The new companies were welcomed by local authorities as benefactors to the city. They created work and brought wealth to Dreux. They hired workers from Brittany, then from Italy, Hungary, Spain, Morocco. In 1970, for example, Radiotechnique employed 39% of foreign workers. It was not a unique case. Dreux hired also a certain number of harkis. Despite their French nationality, they didn't find a warm welcome on French soil. In 1963, some hun-

dred apartments were built for the newly arrived harkis from Algeria. It became a ghetto. They gave their children French first names in the hope that they would eventually assimilate and disappear in the melting-pot. They were still regarded as foreigners.

Between 1954 and 1975, the population doubled because of the industrialisation (from 16.818 to 33.095 in 1975). It was not until 1971 that municipal officials first began to show signs of anxiety about the influx of immigrants. In July 1971, a reporter from "Le Monde" came to Dreux to investigate. He reported that major Cauchon felt that "the foreign population had reached the danger level." He also reported a Dreux employee who preferred to remain anonymous: "Either the government will have to provide facilities for dealing with the new arrivals, or my factory will have to slow production for lack of manpower and possibly emigrate at some point in the future."

In 1971, antiforeign feeling was more a vague attitude than an ingrained opinion. In 1976, the real crisis hit and the number of unemployed grew dramatically. In less than 10 years (1975-1985), many people who lost their jobs in Dreux lost them permanently. In 1974, France closed its borders to foreigners. In January 1990, 11 573 foreigners lived in Dreux: the double of the number living in 1975. Dreux, like the rest of France is a melting-pot in which it takes time for the old and the new to mix. The "immigrant question" tends to mask the social question, and even more, the question of the

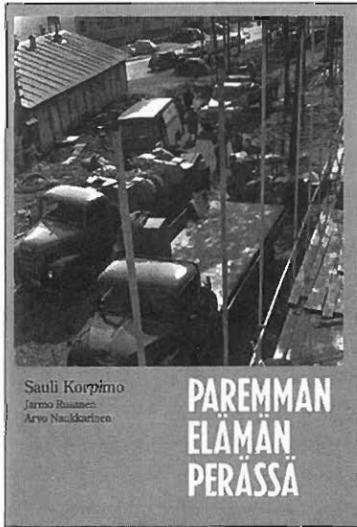
deep changes that French society had undergone. Humanist cant is no sense an answer to society's needs. Antiracist speeches, however necessary and laudable they may be, do not constitute a policy. In attempting, for the sake of convenience, to "ethnicize" social issues and problems, politicians run the risk of certain lobbies. In 1987, in Dreux, the National Front was born as a political force. Since then, it has been climbing steadily. Who is to blame? Dreux is a bad exemple. Some blame the politics, some blame S.O.S Racisme. The rise of National Front is blamed on everyone.

The party's success is perceived as an anomaly. It has played upon feelings of xenophobia, racism and antisemitism. In France, bureaucrats and politicians tend to be distrustful to the people. The country's politicians have demonstrated no spontaneous will to eliminate it from their midst. But more than that, those who have chosen to combat it, with undeniable sincerity, have only exposed their uncertainties and differences. The intellectuals also failed to establish a common front against Le Pen. It was not until the desecration of Carpentras, that group of academics came together to denounce "those who call themselves revisionists and who are nothing but falsifiers of history." The press also failed against Le Pen after his first antisemitic attacks on certain journalists. And it is true that even some groups founded expressly to combat the ideas of the Extreme Right sometimes give the impression that they spend

more time and energy attacking one another than carrying at their supposed mission (France Plus, S.O.S Racisme).

Nowadays, four towns in France have a mayor from the Front National. In these towns, some books have been censored, some associations can't work, some people have been layed out. There is also a deputy of the National Front at the National Assembly. Foreign reporters follow regularly the political situation in France. The rise of the Extreme Right has been possible in France, but if we aren't aware of it, it can happen everywhere.

Nadine Niemelä



Sauli Korpimo: Paremmen elämän perässä. Kartat ja kommentit Jarmo Rusanen ja Arvo Naukkarinen. Kunnallissalan kehittämissäätö. Helsinki 1996. 112 s.

Kunnallissalan kehittämissäätö on julkaissut keskustelupohjaksi

mielenkiintoisen arvioinnin, jossa aluksi kuvataan, miten Suomen asutus- ja yhdyskuntarakenteen viime vuosikymmenien poikkeuksellisen rajut muutokset on koettu esimerkeiksi valituilla muuttotappio- tai muutto-voittoalueilla. Miten esimerkkikohteet ja haastateltavat on valittu, ei sensijaan ole kerrottu. Oulun yliopiston maantieteen laitoksen dosentti Jarmo Rusanen ja professori Arvo Naukkarinen ovat laatineet tilasto- ja vertailuarvioinnit tapahtuneesta ja sen seurauksista. Lopuksi julkaisija kysyy, mitä olemme oppineet, mihin ja miten voimme vaikuttaa tulevassa kehityksessä ja lupaa etsiä vastauksia.

Sauli Korpimon kuvausosassa kerrotaan muutoksen vaikutuksia esimerkkikohteitten asukkaisiin. Niistä voisi pelkistetysti todeta päättäjien yleensä tehneen joko ajoitukseltaan tai suunnaltaan virheellisiä ratkaisuja, jotka ovat useimmiten vain kasvattaneet asukkaitten vaikeuksia sopeutua muutoksiin. Tästä huolimatta nämä näyttävät sen kuitenkin tehneen yllättävän hyvin ja ovat kaikesta huolimatta suhteellisen tyytyväisiä elämäänsä ja ympäristöönsä. Poikkeuksiakin tietysti on.

Muuttotappioalueita esimerkkikohteista ovat Ahjola, Juua, Haukipudas ja Ilomantsi. Näissä kaikissa annetaan asutustoiminnan tavoitteista eri vuosikymmenillä osin ristiriitainen osin varsin lohduton kuvaus: elintarviketilan torjumiseksi tehdyt ratkaisut myöhästivät niin 20- kuin 50-luvuillakin ja poliittiseksi tavoitteeksi väitetty kommunismin vastustaminen tuotti päinvastaisen tuloksen. Yhteiskunnan kustannuksella peltoa raivattiin, kun

sitä oli jo liikaa eikä siihen enää kukaan uskonut. Kun hyvät tiet ja televisio ”toivat maailman nuorten ulottuville, he halusivat sinne ja lähtivät myös”. Lähes kaikki eri aikoina kokeillut uudet toimet ovat täällä aina epäonnistuneet.

Ahjola on esimerkki yhteiskunnan asutustoiminnasta, joka eli vain kahden sukupolven ajan ja josta jatkamassa on enää kymmenkunta alle 15-vuotiasta. **Juuan** esimerkissä on vastaavia piirteitä siitä huolimatta, että kylässä yritystoiminta jatkuu. Kunnanjohtajan virallinen optimismi ei asukasta vakuuta. Kieltämättä siinä onkin samoja toiveajattelun piirteitä kuin Ahjolan kehitysarvioissa. **Haukipudas** on edellisiin nähden teollistunein esimerkki: kolme isoa sahaa, iso tekstiilitehdas sekä niitten seurauksena syntyneet monet pienyritykset ja satama ovat kaikki hiljentyneet. Tekstiilitehtaan tiloihin on saatu Nokia ja sen varaan liuta alihankkijoita, mutta jälleen ollaan ajautumassa yhden alan varaan. ”Mitäs sitten kun kännykkä on vanhanaikainen?”

Ilomantsin Pogosta on kuin esimerkki väärästä ympäristö- ja rakennesuunnittelusta. Ilomantsin valtuusto päätti 60-luvun uudenihannon huumassa hylätä vanhaa kyläraittia muistuttavan kauppakeskuksen ja rakentaa ”kehityksensä moottoriksi ja symboliksi” modernin kaupunkimaisen keskustan, joka valmistuttuaan valittiinkin vuoden 1970 Pohjois-Karjalan viihtyisimmäksi kyläksi. Ei kestänyt kuitenkaan montaa vuotta, kun keskustankin kasvu oli pysähtynyt sen imettyä sivukylät tyhjiksi ja kunnan asu-

kasluku oli laskenut lähes puoleen. Kukoistus kesti yhden sukupolven.

Kasvualueista ovat esimerkiksi Vetelin Nykänen, Oulunsalo, Vantaan Koivukylä ja Hyvinkään Paavola. **Nykänen** on muista täysin poikkeava esimerkki. Ilman yhteiskunnan tukea kunnan rajalle kasvaneen yhden yrityksen varaan rakentuneen uuskyllän menestys on todistamassa, ”että jos osaa hommansa, pärjää ilman tukiakin” yhteiskunnan byrokratiasta huolimatta. Yrittäjä uskoo, että sivukylillä menestyisivät yhtä hyvin muunkin alan yritykset. ”Tietotekniikan ansiosta välimatkojen merkitys katoaa ja omatoimisuuden ja aloitteellisuuden kasvaa.”

Oulunsalo, Klaukkala ja Koivukylä taas ovat kaikki naapurinsa siivellä voimakkaasti kasvavia nukkumakylä. **Oulunsalo** on esimerkki nuorten ihmisten kunnasta, jonka kasvutekijöinä mainitaan, paitsi sijainti, myös lestadiolainen herätysliike, joka hoitaa kaiken! ”Asukkaat eivät juuri vaadi kunnalta mitään”. Oikeampi sana saattaisi olla ”huoli”, vaikka 30 % valtuutetuista ja kunnanjohtaja kuten pappikin ovat saman liikkeen piiristä. Eräs Oulusta Oulunsaloon palannut asukas ei ”pysty sanomaan kehityksessä mitään kielteistä”, vaikka kunnan ”suruttomat” väittävät, että ”ilmapiirin vapaamielisyydessä olisi parantamisen varaa”.

Jos **Klaukkala** oli pääkaupunkiseudun kasvupaineessa kiireesti pikasuunnittelulla kyhätty, niin **Helsingin maalaiskunnan Koivukylä** oli sitäkin perusteellisemmin ideoitu ja suunniteltu. Parhaiten asiantuntijoiden avulla

siitä piti tulla väljien puutarha-kaupunki- ja steriilien betonibunkkerilähiöiden vastapainoksi: hyvin toimiva ja hyviä palveluja 100 000 asukkaalle tarjova ”nuorten modernien kaupunkilaisen moderni kivikaupunki”. Tunnukseensa: ”kompakti kaupunki, kontaktikaupunki” Koivukylän suunnittelijat lupasivat tiiviisiin kortteleihin sijoitettuja, 3-kerroksisia taloja, joitten ensimmäiset kerrokset olisivat täynnä pikkuputiikkeja. Korttelien keskustat olisi varattu aikuisten lämmitettyiksi oleskelu- ja lasten leikki- pihoksi ja osa katettaisiin elämää kuhiseviksi kävelykaduiksi. Sauli Korpimo väittää, että ”Suunniteljoilla oli huikeita näkyjä ja kaikei taitoakin, mutta he eivät tunteet kasvun rajoja ... sen takia suunnitelmat pettivät ja Koivukylästä tuli sellainen kuin se nyt on”, sekä edelleen, että lopulta ”kaupunki tunnusti todellisuuden: Koivukylästä ei tulisi seudun palvelukeskusta.” Unelmakylästä ei tullut juppikaupunkia, ei edes kunnan lähiötä, vaikka 12-kerroksista taloista syntyikin ”kaupunkikuvallista dramatiikkaa”.

Suomen lähivuosien rakenne- muutoksia arvioivalta teokselta olisi kuitenkin edellyttännyt, varsinkin Oulun yliopiston maantieteen laitoksen toimittamassa osassa, vähän syvällisempää pohdintaa myös Koivukylän osalta siitä, miksi suunnitelmat pettivät. Ei ollut kysymys suunnittelijoiden tai kunnallisten päättäjien asiantuntemattomuudesta. Syitä on etsittävä kauempaa, ylempää. Etelä-Suomen keskusten, myös Koivukylän, kehitysarviot olisivat toteutuneet ja ehkä ylittyneetkin, jos kehityksen olisi sallittu ede-

tä luonnollista kulkuaan. Valta- kunnallisessa aluepoliittisessa päätöksenteossa satsattiin sensijaan ns. kehitysaluepolitiikkaan yhä enenevästi valtion voimavaroja niin, että suuralueitten välinen muuttovirtojen kulku saatiin lopulta ainakin tilapäisesti tyhetytymään tai rajoittumaan osaluueitten sisäisiksi. Vaikka kirjan alussa ansiokkaasti kuvataan sitä, miten muutos koettiin muuttotappio- ja muuttovoittoalueilla, ei harjoitettua hyvin voimallista valtakunnallista muutoksen ohjausta juuri käsitellä. Koivukylän osaltakin tyydytään vain toteamaan, että vaikka siitä ei sellaista tullutkaan kuin luvattiin ja vaikka osa väestöstä onkin muuttanut pois, osa pitää sitä kuitenkin kunnollisena asuinpaikkana, jossa voi odottaa eläkepäiviään ja haaveilla Mikkeliin muutosta.

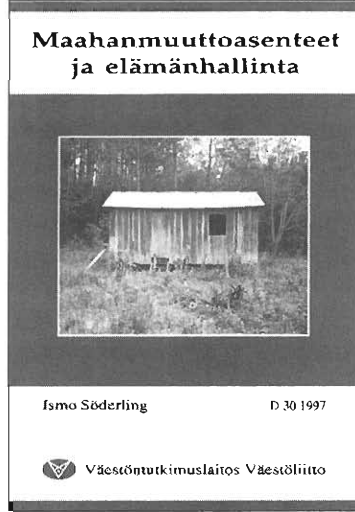
Koivukylästä ei tullut juppikaupunkia. Ainakin lähes sellainen sensijaan tuli **Helsingin Kalhioista**, vanhasta työläiskaupunginosasta, joka on poikkeuksellisen muuttotappioalueen kuvaus. Siellä henkinen muutos on ollut ehkä vielä aineellistakin rajumpi. Tiheästi pikkuasunnoin rakennetussa kaupunginosassa väestön lasku lähes puoleen on konkreettisesti tuonut asumistason nousun varsinkin kun se osuu ajankohdtaan, jolloin rakennuskanta muutoinikin oli saneerausissä ja muoti vielä ihannoit vanhaa rakennusympäristöä. Tosin jotkut kokevat sen turvattomaksi ”Helsingin kaupungin takapuoleksi”.

Viimeiseksi kaksi negatiivisimmin kuvattua esimerkkiä. **Hyvinkään Paavolasta** luodaan kuva voimakkaan teollistumiskauden tyypillisenä pahoinvoin-

tilähiönä. Sinne ei kotiuduttu. Sinne muutettiin ja sieltä lähdettiin. Kadulla eläminen nuorisoina on kuitenkin ikääntynyt ja rauhoittunut, mutta asukkaat eivät vielä tunne toisiaan eikä lähiötä kotiseudukseen. Vastaava kuva annetaan **Uudestakaupungista**. Kuvauksessa heijastuvat ehkä eniten kokijan yksilölliset tunteet. Vaikka elintason nousu aluksi oli todella huikea, romahduksen jälkeinen kuva saa alusta asti pettymyksen sävyn. Eivät vain uuskaupunkilaiset vaan koko länsisuomalaiset saavat ”kylmäkiskoisen ja työkeän” leiman, vaikka samaan aikaan todetaan, että suurin osa väestä oli ympäri maata tulleita, niin että kaupungin kaduilla puhuttiin lähes kaikkia Suomen murteita. Kuvastuva katkeruus juontunee ennen muuta loistavan nousun katkeamisesta johtuneesta pettymyksestä, sekä asuntoinvestoinneista, jotka estävät paluumuuton nyt ihanana mielessä väkkyvään Savoona.

Jarmo Ruuskasen ja Arvo Naukkarisen luku: ”Miten Suomi muuttui”, jää monelta osin tilastokartoin havainnollistetuksi kuvaukseksi muutostapahtumasta valtakunnan eri osissa. Analyysit ovat kuitenkin ensisijassa toteavia ja vertailevia, jossain määrin kehitysarvioita. Sensijaan vaikuttamis- ja keinoarvioita on varsin säästeliäästi. Kun kirjassa on varsin tiukkaa arvostelua yhteiskunnan tähänastisista toimenpiteistä, olisi ”mitä tästä opimme”-kysymykseen odottanut selkeämpää vastausta. Ellei siksi lueta rivien välistä omatoimisen yrittämisen kannustamista muun muassa ohjausta vähentämällä!

Raimo Narjus



Ismo Söderling: Maahanmuuttoasenteet ja elämänhallinta. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 30/1997. Väestöliitto, Helsinki 1997. 52 s.

Ismo Söderling on tässä tutkimuksessa halunnut toisaalta verrata suomalaisten ulkomaalaisasenteita vuonna 1995 Magdalena Jaakkolan vuosina 1993 ja 1987 saamiin tuloksiin, toisaalta selittää näitä ulkomaalaisasenteita ihmisten elämänhallinnan määrällä. Sinänsä Suomessa tarvittaisiin jo kipeästi uutta perusteellista tutkimusta suomalaisten ulkomaalaisasenteista. Söderlingin kirjan alaotsikot kertovat kuitenkin hyvin pitkälle, mistä tässä tutkimuksessa on kyse. Sekä teoreettisesti että empiirisesti kyseessä on ”ekskursio” eli retki tekijän kannalta ilmeisesti melko uuteen maisemaan. (Tosin otsikointi on paikka paikoin myös harhaanjohtavaa; esimerkiksi empiirisessä osassa otsikko ”Maahanmuuttoa selittävät tekijät” viitanee pikemminkin teki-

jöihin, jotka selittävät asennoitumista maahanmuuttoon.)

Saatteeksi tarkoitettujen Havukka-ahon ajattelijan mietteet synnyttävät lukijassa vääriä mielleyhtymiä eivätkä sovi ollenkaan kirjan käsittelemään teemaan. Tutkimuksen ensisivutkin johtavat lukijaa hieman harhaan: Vaikka maahanmuutto Suomessa onkin kasvanut nopeasti ja tapahtunut taloudellisen laman aikana, Suomessa on edelleen sekä suhteellisesti (alle 2%) että absoluuttisesti (n. 77 000) vähemmän maahanmuuttajia kuin muissa Euroopan maissa, jopa Islannissa. Tämän sanomatta jättäminen antaa lukijalle saman kuvan kuin joukkotiedotusvälineet: me olemme ”hukkumassa” maahanmuuttajiin.

Tutkimuksen otoksesta lukija saa tietää vain sen koon (”tutkimuksen piiriin kuului” 1500 henkilöä, s. 8), vastausprosentin (52%) ja demografisen rakenteen, joka on koko väestöä vastaava. Epäselväksi jää mm. koska otos suoritettiin ja millä kriteereillä (esim. oliko otos edustava, satunnainen, systemaattinen jne.). Kuitenkin tällaiset seikat vaikuttavat ratkaisevasti tulosten yleistettävyyteen ja varsinkin vertailun luotettavuuteen. Tutkimuksen eräänä päätarkoituksena on verrata suomalaisten asenteita Magdalena Jaakkolan vuonna 1993 keräämään aineistoon, ja siksi Söderling vakuuttaa (sivulla 19), että ”vertailtavuuden säilyttämiseksi muuttajat ja niiden luokitukset on tehty mahdollisimman yhtenevästi Jaakkolan (1995) tutkimusten kanssa”.

Kuitenkin vain tarkka selvitys aineistojen, aineistonkeruun ja

analyysimenetelmien vertailukelpoisuudesta antaisi lukijalle mahdollisuuden arvioida, onko näin todella menetelty. Sivulla 19 antamaansa varoitusta, ”liian yksityiskohtaista ajallista vertailua on syytä välttää”, Söderling ei kirjassaan itse noudata, vaikka hän satunnaisesti puhkeaaakin toteamaan, että ”tarkastelu on toki vain suuntaa antava” (s.22). Esimerkiksi sivulla 25 Söderling vertaa omia tuloksiaan suoraan Jaakkolan tutkimuksiin, ja siinäkin on epätarkkuuksia; Jaakkolan tutkimuksessa nuoret eivät suhtautuneet muita ikäryhmiä positiivisemmin työvoiman maahanmuuttoon, kuten Söderling antaa ymmärtää (Jaakkola 1995, s.42). Samalla sivulla Söderling myös sivuuttaa kysymysten muotoilujen erot. Esimerkiksi Jaakkola kysyi montako ulkomaalaista tuntee, Söderling puolestaan ulkomaalaisten ystävien lukumäärää.

Teoreettisessa ”ekskursiossaan” Söderling käsittelee ensin monia kulttuurien kohtaamiseen liittyviä käsitteitä – akkulturaatiota, kulttuurirelativismia jne. Näitä käsitteitä hän kuitenkin vain sipaisee, ja välillä hieman huolimattomasti. Lähdeluettelokaan ei aina anna lukijalle mahdollisuutta tarkistaa käytetyn tiedon luotettavuutta, koska lähteistä on tieteellisestä käytännöstä poiketen jätetty julkaisija pois. Vakavampi puute on kuitenkin käytettyjen teoreettisten käsitteiden mielivaltainen venyttäminen:

Vaikka sekä maahanmuuttajat että valtaväestö joutuvat jossakin mielessä sopeutumaan eri kulttuurien kohdatessa, akkulturaatio on kuitenkin ilmiö, jota käytetään kuvaamaan käytännössä eniten

sopeutuvaa osaa eli maahanmuuttajia. John Berryn akkulturaatiomalli ei siten ollenkaan sovi kuvaamaan 99 % valtaväestön asennoitumista pienempien maahanmuuttajaväestöön. Berryn maahanmuuttajille tarkoitettu kysymys ”onko oman kulttuurin säilyttäminen tärkeää” kuulostaa suomalaisille esitettynä aivan siltä, kuin piskuinen maahanmuuttajaväestömme jotenkin uhkaisi suomalaisia kulttuuria! Pelkkien spekulatioiden varaan jää myös Söderlingin analyysi Suomesta kulttuurirelativistisena ja assimiloivana yhteiskuntana, jonka ihannetavoitteina voisi olla integraatioon ja kulttuuriluralismin pyrkivä monikulttuurinen Suomi (s.12). Vaikka ihanteista olisikin samaa mieltä, analyysi Suomen nyky-tilanteesta olisi vaatinut vahvempaa näyttöä.

Hieman paremmin Söderling selviää ennakkoluuloisuuteen liittyvistä käsitteistä, joskin alaviiteissä olevat, tieteellisiin lähteisiin perustuvat täsmennykset olisivat hyvin voineet kuulua varsinaiseen tekstiin. Lähdekirjallisuuden kirjavuus aiheuttaa kirjavuutta tekstissäkin; poliittisia muistioita, sanakirjaa ja tieteellisiä julkaisuja käytetään yhtä luotettavina lähteinä teoreettisia käsitteitä määriteltäessä. Tämä lie neekin selitys sille, että tekijä sotkee syrjinnän ja ns. positiivisen diskriminaation käsitteet toisiinsa väittäessään syrjinnän tarkoittavan ”myös jonkun ryhmän suosimista” (s.13). Yllättävintä on kuitenkin, ettei Söderling esitä minkäänlaisia lähteisiin perustuvia perusteluja pääväitteelleen ”jos (ulkoisen) elämänhallinnan kohdalla esiintyy vajetta, on ole-

tettavaa että sillä on yhteys asenneilmastoon. ...maahanmuuttoasenteet ovat yhteydessä ... elämänhallinnallisiin tekijöihin” (s.15). Sivulla 16 esitettävästä kaaviosta (”Elämänhallinta ja maahanmuuttoasenteet – alustava paradigma”) huolimatta, tutkimusta ohjaava ”paradigma” ja sen perustelut jäävät siten lukijalle epäselviksi. Tekijä ilmoittaa kuitenkin muitta mutkitta, että ”yhteiskunnalliset tekijät otetaan annettuina” (s.15).

Sivulla 17 alkava ”empiirinen ekskursio” on Söderlingin raportin ensimmäinen tulososa. Viimeistään tässä, verratessaan suoraan omia tuloksiaan Magdalena Jaakkolan vuosina 1987 ja 1993 saamiin tuloksiin, Söderlingin olisi kuitenkin ehdottomasti pitänyt tuoda esille kaikki mittaustapaan, aineistoon ja aineistonkeruuseen liittyvät eroavuudet. Jaakkolan tutkimukset kohdistuivat kaikkiiin 15 v. täyttäneisiin suomalaisiin, Söderlingin aineisto koostui 18–75-vuotiaista (tämä mainitaan vasta sivulla 22) jne. Tärkeä ero on vastausvaihtoehtojen määrä. Söderlingillä niitä oli vain kolme kun taas Jaakkolan tutkimuksissa käytettiin viisiporista vastausasteikkoa.

Tätäkin eroa lukija ei pääse toteamaan, koska Söderling ei sitä kerro, eikä hän tuloksissaan esitä eri ajankohtien koko vastausjakamaa. Vastausvaihtoehtojen ero aiheuttaa huomattavia eroja ”ei osaa sanoa” -vaihtoehdon käytössä. Kun vastausvaihtoehtoja on vähemmän, tähän vaihtoehtoon turvaudutaan useammin. Kysymysten sanamuotojen ja vastausvaihtoehtojen erojen ohella myös kyselytavat

poikkesivat toisistaan; Söderlingin tutkimus oli postikysely, kun taas Jaakkolan tutkimukset olivat haastattelututkimuksia. Edellisessä on jälkimmäisiä huomattavasti helpompaa antaa ”en osaa sanoa”-vastauksia. Söderlingin ”selvästi havaittava muutos” eli ”vastaajien epätietoisuuden lisääntyminen vuodesta 1993 vuoteen 1995” (ss. 13, 26) on siten kokonaan selitettävissä menetelmäeroilla, eikä johtopäätöksiä ”neuvottomuuden” todellisesta lisääntymisestä voida vetää. ”Ei osaa sanoa”-vastausten suosio aiheuttaa tuloksiin myös toisen vinouman; se automaattisesti pienentää kaikkia muita prosenttilukuja saman kysymyksen kohdalla. Tulosten luotettavuutta heikentää myös se tosiasia, että ”ei osaa sanoa”-luokkaa välillä käytetään yhdistettynä toiseen luokkaan, välillä omana luokkana (esim. viimeisessä tulososassa ss. 40, 43, 44). Vastausvaihtoehtojen erojen (ja virhetulkintojen, ks. alla) vuoksi Söderlingin sivulla 48 esittämään keskeiseen johtopäätökseen asenteiden selvästä kiristymisestä vuosien 1993 ja 1995 välillä ei voi täysin luottaa.

Söderlingin tutkimuksessa suhtautumista pakolaisten maahanmuuton määrään selittävät merkittävästi koulutustaso, sosioekonominen asema, usko Jumalaan ja ulkomaisten ystävien lukumäärä. MCA-analyysseissä ihmetyttää ”ei osaa sanoa”-vaihtoehdon yhdistäminen ”saman verran kuin nykyisin”-vaihtoehtoon. Sivulla 27 lukija hämmastelee Söderlingin päättelyn loogiikkaa: Söderlingin mukaan suomalaisten mielipide siitä, että ulkomaalaiset tulevat maahamme

vain hyödyntääkseen sosiaalietujamme, olisi ”kovetessaan selvästi lähestynyt ruotsalaisten mielipidettä”, kun se taulukon mukaan koveni vain vuodesta 1987 vuoteen 1993 mutta pehmeni selvästi uudelleen vuonna 1995 (myös ”ei osaa sanoa”-vaihtoehdosta riippumatta). Itse asiassa suomalaisten asenne pehmeni vuodesta 1993 vuoteen 1995 miltei ruotsalaisten mielipiteen tasolle! Söderling jättää myös mainitsematta, että vastausvaihtoehdot ”enemmän/vähemmän kuin nykyään” toki merkitsevät aivan eri asioita Suomessa ja Ruotsissa, jossa vastaanotettujen pakolaisten määrä on kaiken aikaa ollut sekä absoluuttisesti että suhteellisesti paljon suurempi kuin Suomessa.

Söderlingin väite (s. 19), jonka mukaan asuinympäristö olisi Suomessa vahvempi selittäjä suhtautumisessa työvoiman kuin pakolaisten maahanmuuttoon, on selvästi väärä. Kyseinen muuttuja ei taulukkojen mukaan selitä merkittävästi kumpaakaan asennetta. Virheellisiä ovat myös kaikki muut johtopäätökset, jotka perustuvat tilastollisesti ei-merkittävien muuttujien vaikutukseen (mm. puoluesidonnaisuus pakolaisasenteiden kohdalla ja kaikki selittävät muuttujat paitsi sosioekonominen asema työvoima-asenteiden kohdalla). Muuttujaa (esim. ikää), jonka vaikutus asenteisiin on selvästi ei-merkittävä, ei voida sanoa ”toiseksi tärkeimmäksi selittäjäksi” (s. 23), oli MCA-analyysin beta-kerroin minkäläinen tahansa. Tällaista piittaamattomuutta tieteellisistä säännöistä ei Söderlingiltä osaisi odottaa. Se on luonteeltaan paljon vakavampaa

kuin pelkät huolimattomuusvirheet, joita edustaa esim. viittausvirhe Anders Langeen (1995) sivuilla 26 ja 27; viitataan sivuille 61 ja 62, vaikka oikeat sivut ovat 62 ja 63.

Toisessa tulososassa Söderling käsittelee ulkoisen ja sisäisen elämänhallinnan vaikutusta ulkomaalaisasenteisiin. Tämän hän tekee siitakin huolimatta, että ”alkujaan tutkimusta suunniteltaessa sisäistä elämänhallintaa koskevat muuttujat jäivät osittain muodostamatta” (s. 34). Käsitteellisesti Söderling kuitenkin sotkee elämänhallinnan ja kontrolliodotukset toisiinsa. Antonovskyn (1988) sisäinen elämänhallinta ja Rotterin (1966) sisäinen kontrolliodotus ovat eri asioita, mikä ei ehkä tule tarpeeksi esille Söderlingin käyttämissä, Antonovskya ja Rotteria lainaavissa suomalaisissa raporteissa. Söderling nojautuu lähinnä suomalaisiin tutkijoihin myös liittäessään sisäisen elämänhallinnan mm. elämäntyytyväisyyteen, henkisten, eettisten ja uskonnollisten päämäärien toteutumiseen, kykyyn sopeutua ja katsoa asioita parhain päin, sekä voimakkaaseen itsetuntoon (ss. 28–29). Todella ihmeellinen ja kaikkien tieteellisten sääntöjen vastainen on Söderlingin väite, jonka mukaan hän voi ”tulkita ihmisen sisäisiä, elämää ohjaavia näkemyksiä” (s. 34) kyselyssään käyttämiensä kysymysten perusteella. Näitä kysymyksiä kun on vain kolme (”pelkään ihmisten pettyvän minuun, jos he saavat todella tietää, millainen olen”, ”mitä mieltä olet tulevaisuudestasi yleensä” ja ”mitä mieltä olet elämästäsi kokonaisuutena”), ja näistä koos-

tuvan summamuuttujan reliabiliteettikerroin (Cronbachin alfa) niinkin alhainen kuin .525 (ss. 35–36).

Ulkoisen elämänhallinnan mittariksi Söderling valitsee yksinkertaisesti käyttämiään sosioekonomista asemaa kuvaavia muuttujia; asemaa työelämässä, koulutusta ja taloudellista tilannetta. Tämäkin valinta nojautuu puhtaasti suomalaisten tutkijoiden analyysihin, joista ei voi sanoa muuta kuin, Söderlingin mukaan Olavi Riihistä lainaten, että ”jaoteltu ulkoiseen ja sisäiseen elämänhallintaan ei näytä ongelmattomalta” (s. 29). Ulkoista elämänhallintaa Söderling mittaa viidellä kysymyksellä, joista kolme koskee työllisyystilannetta, ammattiasemaa ja koulutustasoa ja kaksi vastaajan tyytyväisyyttä aineelliseen elintasaansa (mm. kulutusmahdollisuuteensa ja asumiseensa) sekä taloudelliseen tilanteeseensa (tuloihinsa). Niinkin alhaisena kuin .564 (s. 34), tämänkään summamuuttujan reliabiliteettikerroin (1. luotettavuus) ei yllä edes kohtuulliselle eli normaalille tieteelliselle vähimmäistasolle, joka on .70. Miten kukaan itseään kunnioittava tutkija voi tällaisten muuttujien perusteella jakaa tutkimusaineistonsa kahtia ”hyvän” ja ”huonon” ulkoisen (s. 33) tai sisäisen (s. 36) elämänhallinnan ryhmäksi, saati vielä vetää tuloksista johtopäätöksiäkin?

Johtopäätökset perustuvat nimittäin puhtaasti ihmisten tyypittelyyn yllä kuvattujen summamuuttujien perusteella. Ristiintaulukoinnilla Söderling kutsuu ”menestyjiksi” molemmilla muuttujilla ”hyviksi” luokiteltu-

ja ihmisiä ja ”häviäjiksi” molemmilla muuttujilla ”huonoiksi” luokiteltuja. ”Huonolla” ulkoisella mutta ”hyvällä” sisäisellä elämänhallinnalla varustettuja Söderling kutsuu ”selviytyjiksi”, mutta täydelliseksi arvoitukseksi jää, miksi ”huonolla” sisäisellä mutta ”hyvällä” ulkoisella elämänhallinnalla varustettuja kutsutaan ”raami-ihmisiksi”. Sisäisen ja ulkoisen elämänhallinnan summamuuttujien yhdistäminen kään ei pelastanut heikoista reliabiliteettikertoimista (yhdistetyn kousiosioisen muuttujan alfa-kerroin oli sekun vain .662), joten tällaisen muuttujan käytöstä Söderling luopui.

Söderling tarkastelee tyyppiensä ominaisuuksia yksi muuttuja kerrallaan, mutta vaikka hän itse varoittaa eri muuttujia koskevien tietojen yhdistämisestä (s. 37), hän kuitenkin heti seuraavalla sivulla kuvaa tyyppejään juuri yhdistelemällä tyyppikohtaisesti tietoja mm. ryhmän ikäjakaumasta, koulutustasosta, äänestyskäyttäytymisestä, työllisyystilantesta ym. Miksi lausua varoituksia, joita ei itse noudata? Tutkijana Söderling tietää varmasti, että vastuu tulosten tulkinnasta on tutkijalla, ei tulosten lukijalla.

Tämä koskee myös Söderlingin raportin viimeisiä tulososia, joissa hän tarkastelee itse luomiensa elämänhallintatyyppien suhtautumista pakolaisten vastaanottoon ja rasistiseen väittämään (”eri ihmisten välillä on rotuihin perustuvia älykkyyseroja”). Tulkitsemalla viimeksimainitun väittämän kohdalla ”ei osaa sanoa” -vastausta rasistiseksi, Söderling saa vastausluokkia yhdistelemällä ”häviäjät” rasisti-

semmaksi kuin muut tyyppinsä. Tällöin hän unohtaa, että vastausvaihtoehtoa ”ei osaa sanoa” käytetään monesta eri syystä, joista rasismi on vain yksi.

Kun tiedetään, että Magdalena Jaakkolan tutkimuksissa nimenomaan koulutus oli ulkomaalaisasenteita kaikista voimakkaimmin selittävä yksittäinen muuttuja, ja kun tiedetään, että ”hyvän ulkoisen elämänhallinnan” omaavia ”raami-ihmisiä” ja ”menestyjiä” erotti ”huonon ulkoisen elämänhallinnan” ”selviytyjistä” ja ”häviäjistä” nimenomaan koulutus (erittäin merkitsevästi), Söderlingin johtopäätös ns. ”ulkoisen elämänhallinnan” suuri vaikutus ulkomaalaisasenteisiin (s. 44) voi olla hyvinkin triviaali seuraus koulutuksen vaikutuksesta.

Mitään uutta ja mullistavaa elämänhallinnan käsite ei siten anna ulkomaalaisasenteiden tutkimukselle, Söderlingin sivulla 49 esittämästä kauniista syy-yhteyskaaviosta (”Ulkoisen elämänhallinnan dominanssi-mallista”) huolimatta. Vedetyt johtopäätökset eivät Söderlingin yhteenvedossa (tai mallissa) perustu tieteellisesti vedenpitäviin tuloksiin, joten niitä lukiessa on syytä ottaa Söderlingin aikaisemmin raportissaan esittämät varoitukset vakavasti. Herää kysymys, kenelle tämä raportti on kirjoitettu, ja miksi. Viranomaisille? Suurelle yleisölle? Kaikilla tiedon käyttäjillä on kuitenkin samanlainen oikeus luotettavaan tutkimustietoon. Malliksi alan uudelle tutkijasukupolvelle tämä teos ei ainkaan sovellu.

Karmela Liebkind

MEV-verkosto toimii

Lokakuussa 1997 MEVin eli **Muuttoliikkeen ja etnisyyden tutkijoiden verkoston** jäsenmäärä oli 307 henkilöä, joista 158 eli hieman yli puolet on sähköpostituslistalla. Seminaareja on pidetty viime ja tänä vuonna yhteensä kuusi. MEV-rekisteritietojen päivitys tulee lähiaikoina ajankohtaiseksi erityisesti niiden osalta, jotka eivät ole sähköpostitusverkossa. Mikäli tietosi tai tutkimusaiheesi ovat muuttuneet, ota yhteyttä Siirtolaisuusinstituuttiin.

Toivomme MEV-tutkijoiden kirjoittavan *Siirtolaisuus-Migration* -lehteen tutkimuksistaan. Otamme mielellämme vastaan paitsi muutaman sivun artikkeleita myös lyhyitä hanketiivistelmiä. Viime mainitut, korkeintaan 1/3–1/2 -sivun pituiset kuvaukset ovat lyhyitä tietoisuuksia, joilla kerrotaan nopeasti muille tutkijoille ja tiedon käyttäjille alulaan tai meneillään olevista hankkeista tai viimeisimmistä tuloksista.

Sveitsinsuomalaisia tutkitaan

Sveitsin Suomen suurlähetystön kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta *Siirtolaisuusinstituutti* päätti syksyllä 1997 käynnistää **tutkimuksen suomalaisista Sveitsissä 1944–1996**. Hankkeen rahoittavat Suomen opetusministeriö, *Schweizerische Vereinigung der Freunde Finnlands*, *Eidgenössische Departement für Auswärtige Angelegenheiten (EDA)* sekä *K. Hj. Lehtisen säätiö*. Tutkimus on pantu alulle, koska suomalaisesta siirtolaisuudesta Sveitsiin tiedetään hyvin vähän; edes tarkkoja lukuja suomalaisten määrästä Sveitsissä ei ole.

pumisalueet Sveitsissä

- tutkia muuttamisen motiiveja
- tarkastella, millä tavoin suomalaista identiteettiä on pyritty pitämään yllä, millaisia yhteyksiä kotimaahan on pidetty, millaista sosiaalista verkostoitumista sekä yhdistys- ja muuta toimintaa sveitsinsuomalaisten keskuudessa on esiintynyt

Tutkimushankkeen tavoitteet ovat:

- selvittää tilastollisesti muuttovirrat Suomen ja Sveitsin välillä vuosien 1994–1996 välillä kuten myös lähtöalueet ja -paikkakunnat Suomessa ja saa-

- tarkastella ensimmäisen ja toisen polven muuttajien akkulturaatiota; heidän sopeutumistaan sveitsiläiseen yhteiskuntaan ja heidän panostaan siinä.

Tutkimuksen tekee *Krister Björklund* vuosien 1997–98 aikana ja tulokset julkaistaan yleistajuisessa muodossa suurelle yleisölle suunnatussa kirjassa elokuussa 1998.

Globalization, Transnationalism and the Social Organization of Refugee Communities

Östen Wahlbeck is since November a new researcher at the *Institute of Migration*. He received his PhD in Ethnic Relations from the *University of Warwick* in the UK in August 1997. His affiliation with the *Institute of Migration* was made possible by a six month research grant awarded by the *Academy of Finland* for researchers returning to Finland from abroad.

Östen Wahlbeck's research project is entitled **“Globalization, Transnationalism and the Social Organization of Refugee Communities”** and is a continuation of his sociological study of the Kurdish diaspora in Europe. The aim of the present

project is to investigate the role of associations and transnational social networks among a number of contemporary refugee groups in Finland. The project is concentrated on the social consequences of globalization among immigrant groups. In an increasingly global world immigrant groups tend to constitute parts of larger transnational communities (e.g. diasporas). The research project aims to describe the transnational social relations among a sample of refugee groups. In addition, the research will explain to what extent these relations can constitute a help or a hindrance to an integration into Finnish society.

The Association of European Migration Institutions

AEMI (*The Association of European Migration Institutions*) held its annual meeting and a conference "To Parts Beyond the Seas, Individual Experiences of the European Diaspora" at the *Ulster-American Folk Park*, Northern Ireland, in September 25th–27th 1997.

The *Institute of Migration* (Finland) was represented by Research Director Kalevi Korpela. Three new members to current 16 were accepted: *The Emigration Archives of Sogn og Fjordane* (Norway), *The San Marino Emigration Museum / Emigration Study Center* (San Marino) and *Åland Islands' Emigration Institute* (Finland). The next annual meetings will take place in Luxemburg, 1998, in Slovenia, 1999, in Germany, Bremerhaven, 2000 and in San Marino 2001. The recently established counterpart of AEMI in North-America ANAMI was also attending. ANAMI's chair is Susan Pardue from the

Ellis Island Immigration Museum.

AEMI is available to any European institution or organization whose charters includes documentation, research and presentation of European migration, i.e. archives, museums, scientific associations. AEMI provides its members with an international forum through which they may advance the knowledge of migration.

AEMIs Secretary is *Henning Bender*, E-mail:

hbender@vip.cybercity.dk

Danish Emigration Archives (Det danske Udvaldte Arkiv)

Arkivstraede 1, P.O.Box 1731, DK-9100 Aalborg, Denmark.

Ph.: (+45) 98 12 57 93; Fax: (+45) 98 10 22 48

E-mail: emiarch@vip.cybercity.dk

Homepage: <http://www.cybercity.dk/users/ccc13656>

Scandinavian and European Migration to Australia and New Zealand

**Conference, June 9–11, 1998,
Stockholm, Sweden – Turku, Finland.**

**To be arranged by
the Institute of Migration, Turku, Finland,
and Centre for Research in International
Migration and Ethnic Relations,
University of Stockholm, Sweden**

Tentatively the conference will work two days in Stockholm, including a reception hosted by the Australian Embassy, and then moves by ship to Turku where the conference will continue at the Institute

of Migration for a day. On request the organizers will be happy to send letters of invitation to the participants of the conference.

Olavi Koivukangas, Institute of Migration

Piispankatu 3, 20500 Turku, Finland

Fax: 358-2-233 3460, E-mail: olavi.koivukangas@utu.fi, Phone: 358-2-231 7536

Charles Westin, CEIFO, Stockholm University

S-10691 Stockholm, Sweden

Fax: +46-8-156 720, E-mail: charles.westin@ceifo.su.se, Phone: +46-8-162 691

Ossi Viita:

Suden hetkiä

Amerikansuomalainen olympiavoittaja
Ville Ritola

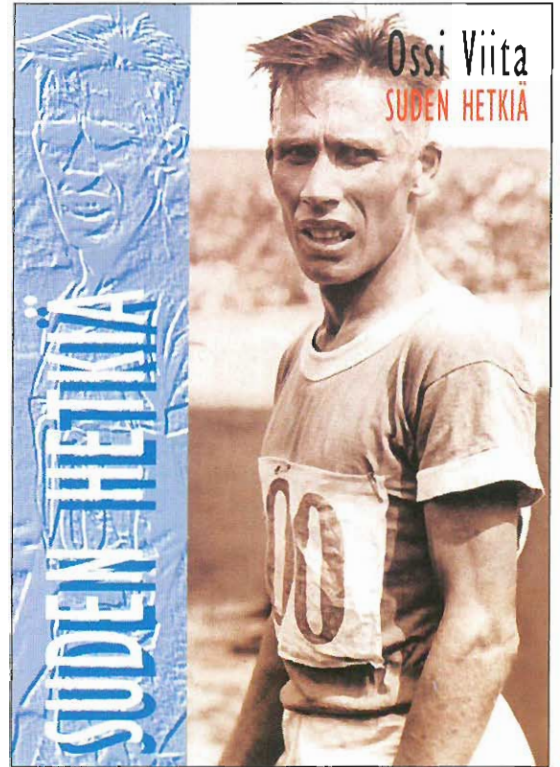
Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan
aluekeskuksen Julkaisu n:o 1.
Vammala 1997, 531 s.

*"Kattos se on ku pohojalaanen innostuu,
niin sitä ei pirätä mikään.
Mä juaksin ja kävelin kuin hullu susi".*

(Ville Ritola Pekka Tiilikaiselle vuonna 1974 Amsterdamin
olympiavuoden harjoittelustaan.)

Värikäs kahdeksankertaisen olympiamitalistin,
kestävyysjuoksija Ville Ritolan sekä New
Yorkin amerikansuomalaisten elämän ja
urheiluhistorian kuvaus. Kovakantinen, kuvien
elävöittävä teos.

Suoramyyntihinta 150 mk / Price USD 30.



Timo Österlund:

Pohjanmaan alueen muuttoliike vuosina 1988–1996

Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan
aluekeskuksen Tutkimuksia n:o 1.
Turku 1997, 168 s.

Tutkimuksessa kuvataan Pohjanmaan muutto-
liikkeen kehitystä Etelä-Pohjanmaan-, Keski-
Pohjanmaan- ja Pohjanmaan liittojen alueilla
kyseisenä ajanjaksona. Muuttoliikettä ja
väestönmuutoksia esitellään seutukunnittain ja
kunnittain valaisevin tilastoin ja taulukoin.
Suoramyyntihinta 50 mk / Price USD 10.

Tilaukset / Orders

Siirtolaisuusinstituutti

Pohjanmaan aluekeskus

Keikulinkuja 1, 61100 PERÄSEINÄJOKI

Puh. (06) 418 1275 Fax (06) 418 1279





Suomen siirtolaisuuden historia

Reino Kero

Suureen Länteen. Siirtolaisuus Suomesta Yhdysvaltoihin ja Kanadaan.

Turku 1996, 307 sivua.

Suurelle yleisölle tarkoitettu tietoteos Suomen siirtolaisuudesta Pohjois-Amerikkaan. Edustava, kovakantinen ja runsaasti kuvitettu teos, jossa on myös henkilöhakemisto.

Tulossa: toinen osa

Reino Kero

Suomalaisina Pohjois-Amerikassa. Siirtolaiselämää Yhdysvalloissa ja Kanadassa.

Lähiaikoina ilmestyvä historia-sarjan toinen osa seuraa mm. siirtolaistemme sopeutumista, kulttuuri- ja järjestöelämää sekä muuttuvaa suomalaisuutta uusissa oloissa. Kirjassa on 408 sivua ja lähes 250 kuvaa.

Suoramyyntihinta à 150 mk / Price à USD 30

Tilaukset / Orders

Siirtolaisuusinstituutti

Piispankatu 3, 20500 Turku, Finland

Puh.: 02-23 17 536, fax: 02-23 33 460

E-mail: Piija.Huhtala@utu.fi